

การประเมินผล โครงการพัทลุงเมืองเกษตรกรรมยั่งยืน

โดย

กลุ่มสารสนเทศการเกษตร
สำนักงานเกษตรและสหกรณ์จังหวัดพัทลุง
สำนักงานปลัดกระทรวงเกษตรและสหกรณ์

บทสรุปสำหรับผู้บริหาร

ผลการประเมินโครงการพัทลุงเมืองเกษตรกรรมยั่งยืน เกษตรกรส่วนใหญ่อายุโดยเฉลี่ย ๕๕ ปี มีอาชีพหลักภาคการเกษตร คิดเป็นร้อยละ ๘๘.๔๘ โดยทำการเกษตรภายใต้เกษตรกรรมยั่งยืน ในรูปแบบ เกษตรผสมผสาน คิดเป็นร้อยละ ๘๐.๐๐ เกษตรอินทรีย์ คิดเป็นร้อยละ ๑๖.๐๖ เกษตรธรรมชาติ คิดเป็น ร้อยละ ๑๕.๑๕ และรูปแบบอื่นๆ เช่น เกษตรทฤษฎีใหม่ วนเกษตรหรือไร่นาป่าผสม ฯลฯ คิดเป็นร้อยละ ๑๘.๗๙ เกษตรกรเป็นสมาชิกของกลุ่มเกษตรกร/สหกรณ์/เครือข่าย/สถาบัน ฯลฯ คิดเป็นร้อยละ ๘๐.๙๑ วัตถุประสงค์การผลิตเพื่อบริโภคในครัวเรือนและขาย คิดเป็นร้อยละ ๘๖.๓๖ รองลงมาบริโภคในครัวเรือน อย่างเดียว คิดเป็นร้อยละ ๑๒.๑๒ และขายอย่างเดียว คิดเป็นร้อยละ ๑.๕๒ ตามลำดับ

ผลผลิตของเกษตรกรส่วนใหญ่ไม่ได้รับการรับรองมาตรฐาน คิดเป็นร้อยละ ๗๑.๘๒ กรณีที่ไม่ได้ รับการรับรองมาตรฐาน เนื่องจากเกษตรกรผลิตไว้กินเอง คิดเป็นร้อยละ ๖๓.๙๔ ไม่ทราบว่าจะต้องขอ ใบรับรองมาตรฐานการผลิตได้จากหน่วยงานใด คิดเป็นร้อยละ ๖.๙๗ การรับรองมาตรฐานไม่มีความสำคัญ สำหรับการผลิตของตนเอง คิดเป็นร้อยละ ๖.๐๖ และการขอรับรองมาตรฐานมีความยุ่งยาก คิดเป็นร้อยละ ๔.๒๔ ตามลำดับ สำหรับเกษตรกรที่ได้รับการรับรองมาตรฐาน คิดเป็นร้อยละ ๒๘.๑๘ พบว่า ส่วนใหญ่ ได้รับการรับรองมาตรฐาน GAP คิดเป็นร้อยละ ๕๐.๕๔ มาตรฐานอินทรีย์ คิดเป็นร้อยละ ๔๐.๘๖ มาตรฐาน Q คิดเป็นร้อยละ ๑๑.๘๓ มาตรฐาน PGS คิดเป็นร้อยละ ๑๐.๗๕ และมาตรฐานอื่นๆ เช่น SL Organic Thailand SDGsPGS คิดเป็นร้อยละ ๕.๓๘ เกษตรกรส่วนใหญ่จำหน่ายผลผลิตเอง คิดเป็น ร้อยละ ๖๔.๒๔ รองลงมาจำหน่ายให้กับพ่อค้าในท้องถิ่น ๓๔.๘๕ และไม่จำหน่ายผลิตเพื่อบริโภคใน ครัวเรือน คิดเป็นร้อยละ ๑๒.๑๒ และอื่นๆ เช่น จำหน่ายให้กับกลุ่ม/สหกรณ์/สถาบันต่างๆ จำหน่าย ให้กับพ่อค้าคนกลาง จำหน่ายผ่านไลน์ เฟสบุ๊ก คิดเป็นร้อยละ ๑๘.๔๙

สำหรับการรับรู้ข้อมูลข่าวสารและการเข้าร่วมกิจกรรมเพื่อขับเคลื่อนโครงการพัทลุงเมือง เกษตรกรรมยั่งยืนในปี ๒๕๖๒ ของเกษตรกร พบว่า มีการรับทราบข้อมูลการทำข้อตกลง (MOU) ระหว่าง ว่าผู้ว่าราชการจังหวัดพัทลุงกับกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ ซึ่งกำหนดพื้นที่เป้าหมายในการขับเคลื่อน เกษตรกรรมยั่งยืนทั้งจังหวัด จำนวน ๑.๓ ล้านไร่ และพื้นที่เกษตรอินทรีย์ ๑๐,๘๐๐ ไร่ ภายในปี ๒๕๖๔ คิดเป็นร้อยละ ๗๐.๙๑ มีการเข้าร่วมกิจกรรมสร้างการรับรู้เกษตรกรรมยั่งยืนเพื่อเพิ่มพื้นที่เกษตรอินทรีย์ ในปี ๒๕๖๒ คิดเป็นร้อยละ ๖๒.๗๓ โดยผู้เข้าร่วมกิจกรรมเข้ารับฟังการเสวนาสร้างการรับรู้ คิดเป็นร้อย ละ ๑๐๐ รับการสนับสนุนสารชีวภัณฑ์ทดแทนสารเคมี สาร พด. เพื่อการปรับปรุงบำรุงดิน คิดเป็นร้อย ละ ๖๖.๑๘ ชมการจัดนิทรรศการสารชีวภัณฑ์ทดแทนสารเคมี/การปรับปรุงคุณภาพดิน คิดเป็นร้อยละ ๕๗.๐๐ และรับการตรวจสอบสารเคมีตกค้างในเลือด คิดเป็นร้อยละ ๔๑.๐๖ ตามลำดับ เกษตรกรรับทราบ ข้อมูลการประชาสัมพันธ์การขับเคลื่อนเกษตรกรรมยั่งยืนของจังหวัดพัทลุง คิดเป็นร้อยละ ๙๓.๐๓ โดยรับทราบข้อมูลจากเจ้าหน้าที่ของรัฐ คิดเป็นร้อยละ ๖๙.๗๑ ผู้นำท้องถิ่น คิดเป็นร้อยละ ๕๙.๙๓ ป้าย ประชาสัมพันธ์ ณ องค์กรตามสถานที่ของส่วนราชการต่างๆ คิดเป็นร้อยละ ๒๖.๐๖ และอื่นๆ เช่น สื่อวิทยุ spot วิทยุ แผ่นพับเกษตรกรรม ๕ รูปแบบ เฟสบุ๊ก ไลน์ เว็บไซต์ คิดเป็นร้อยละ ๔๑.๓๗

เกษตรกรมีการเข้าร่วมรับฟังการชี้แจงแนวทาง นโยบาย หรือโครงการที่เกี่ยวข้องกับการ ขับเคลื่อนพัทลุงให้เป็นเมืองเกษตรกรรมยั่งยืน คิดเป็นร้อยละ ๗๘.๑๘ และร่วมการฝึกอบรม/การ

ถ่ายทอดความรู้จากหน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับการทำเกษตรเพื่อขับเคลื่อนการทำเกษตรกรรมยั่งยืนของ จังหวัดพัทลุง คิดเป็นร้อยละ ๘๔.๘๕ เกษตรกรมีการนำความรู้ที่ได้รับการฝึกอบรมไปใช้ประโยชน์ คิดเป็นร้อยละ ๙๓.๕๗ โดยมีการเปลี่ยนแปลงด้านการผลิต คิดเป็นร้อยละ ๙๙.๒๒ เช่น ผลิตเพิ่มขึ้น ผลผลิตมีคุณภาพ ฯลฯ การเปลี่ยนแปลงด้านการตลาด คิดเป็นร้อยละ ๑๖.๓๔ เช่น มีตลาดรองรับ ผลผลิต ช่องทางการจำหน่ายเพิ่มขึ้น ฯลฯ และการเปลี่ยนด้านการแปรรูป คิดเป็นร้อยละ ๑๒.๐๖ เช่น มีการแปรรูปผลผลิตเพิ่มขึ้น มีความหลากหลาย สามารถเพิ่มมูลค่าให้ผลผลิต ฯลฯ เกษตรกรมีการนำ ความรู้ที่ได้รับจากการอบรมไปถ่ายทอดให้แก่เกษตรกรรายอื่น คิดเป็นร้อยละ ๖๒.๕๐

สำหรับการดำเนินกิจกรรมโครงการพัทลุงเมืองเกษตรกรรมยั่งยืนจังหวัดพัทลุง ในปีงบประมาณ ๒๕๖๓ พบว่า เกษตรกรเห็นด้วยกับการจัดกิจกรรมสร้างการรับรู้และการปลูกจิตสำนึก คิดเป็นร้อยละ ๖๔.๒๗ และเห็นด้วยเป็นอย่างมาก คิดเป็นร้อยละ ๓๕.๗๖ เห็นด้วยกับการปรับปรุงฐานข้อมูลด้านการเกษตรของ จังหวัดพัทลุงและพื้นที่เกษตรกรรมยั่งยืน คิดเป็นร้อยละ ๗๔.๒๔ และเห็นด้วยเป็นอย่างมาก คิดเป็นร้อยละ ๒๕.๗๖ เห็นด้วยกับการพัฒนาระบบเกษตรอินทรีย์แบบมีส่วนร่วมจังหวัดพัทลุง (SDGsPGS) คิดเป็นร้อยละ ๖๗.๕๘ และเห็นด้วยเป็นอย่างมาก คิดเป็นร้อยละ ๓๒.๔๒ เห็นด้วยกับเทคโนโลยีเพื่อการผลิตพืชอินทรีย์ คิดเป็นร้อยละ ๖๗.๘๘ และเห็นด้วยเป็นอย่างมาก คิดเป็นร้อยละ ๓๒.๑๒ เห็นด้วยกับการจัดการศัตรูพืช เพื่อความปลอดภัยด้านอาหาร คิดเป็นร้อยละ ๕๙.๐๙ และเห็นด้วยเป็นอย่างมาก คิดเป็นร้อยละ ๔๐.๙๑ เห็นด้วยกับการพัฒนาศักยภาพกลุ่มผลิตไม้ผล คิดเป็นร้อยละ ๗๖.๖๖ เห็นด้วยเป็นอย่างมาก คิดเป็นร้อยละ ๒๒.๓๔ เห็นด้วยกับการส่งเสริมเกษตรเพื่ออาหารกลางวันในโรงเรียน คิดเป็นร้อยละ ๖๔.๘๕ เห็นด้วย เป็นอย่างมาก คิดเป็นร้อยละ ๓๕.๑๕ เห็นด้วยกับการส่งเสริมสนับสนุนการปลูกพืชสมุนไพรและ เครื่องเทศ คิดเป็นร้อยละ ๖๙.๐๙ เห็นด้วยเป็นอย่างมาก คิดเป็นร้อยละ ๓๐.๙๑ เห็นด้วยกับการเลี้ยง ปศุสัตว์แนวทางเกษตรธรรมชาติ คิดเป็นร้อยละ ๖๖.๓๖ เห็นด้วยเป็นอย่างมาก คิดเป็นร้อยละ ๓๓.๖๔ เห็นด้วยกับการส่งเสริมประมงยั่งยืน คิดเป็นร้อยละ ๗๓.๐๓ เห็นด้วยเป็นอย่างมาก คิดเป็นร้อยละ ๒๖.๙๗ เห็นด้วยกับการจัดมหกรรมพัทลุงเมืองเกษตรอินทรีย์วิถียั่งยืน คิดเป็นร้อยละ ๖๓.๖๔ เห็นด้วย เป็นอย่างมาก คิดเป็นร้อยละ ๓๖.๓๖ และเห็นด้วยกับกิจกรรมการเพิ่มขีดความสามารถในการบริหารจัดการ ผลิตไม้ คิดเป็นร้อยละ ๗๐.๓๐ เห็นด้วยเป็นอย่างมาก คิดเป็นร้อยละ ๒๙.๗๐

ปัญหาอุปสรรคที่มีต่อการทำการเกษตรของเกษตรกรในการขับเคลื่อนจังหวัดพัทลุงให้เป็นเมือง เกษตรกรรมยั่งยืนทั้งหมด ๑๐ ด้าน พบว่า เงินทุนเป็นปัญหาอุปสรรคในระดับมาก หรือคิดเป็นร้อยละ ๖๙.๓๙ และเป็นปัญหาอุปสรรคในระดับปานกลาง ๘ ด้าน ได้แก่ โรคระบาด คิดเป็นร้อยละ ๖๘.๐๐ การตลาด คิดเป็นร้อยละ ๖๗.๔๕ เทคโนโลยี คิดเป็นร้อยละ ๖๖.๙๗ ปัจจัยการผลิต คิดเป็นร้อยละ ๖๖.๐๖ อุทกภัย คิดเป็นร้อยละ ๖๕.๓๙ ภัยแล้ง คิดเป็นร้อยละ ๖๓.๘๒ แรงงาน คิดเป็นร้อยละ ๖๐.๗๓ องค์ความรู้ คิดเป็นร้อยละ ๖๓.๕๒ และเป็นปัญหาอุปสรรคในระดับน้อย ได้แก่ ที่ดินทำกิน คิดเป็นร้อยละ ๕๘.๗๙

คำนำ

การประเมินผลโครงการพัทลุงเมืองเกษตรกรรมยั่งยืน จัดทำขึ้นเพื่อให้ผู้บริหาร ผู้ปฏิบัติงาน โครงการ และผู้ที่เกี่ยวข้องทราบถึงผลการดำเนินงานของโครงการ ทั้งด้านผลได้ ผลกระทบ รวมทั้ง ข้อเสนอแนะในการปรับปรุงแก้ไขการดำเนินงานโครงการ นอกจากนี้ยังสามารถใช้ผลการประเมินผลครั้งนี้ ประกอบการพิจารณาสนับสนุน ส่งเสริม หรือปรับเปลี่ยนแนวทางการดำเนินงานโครงการให้บรรลุ วัตถุประสงค์ รวมทั้งใช้ประกอบการพิจารณาในการวางแผนจัดทำโครงการพัทลุงเมืองเกษตรกรรมยั่งยืน ในระยะต่อไป

รายงานฉบับนี้ สำเร็จลุล่วงไปได้ด้วยดีโดยได้รับความร่วมมือเป็นอย่างดีจากเกษตรกรในการ ตอบแบบสอบถามและให้ข้อเสนอแนะที่เป็นประโยชน์ในการขับเคลื่อนโครงการพัทลุงเมืองเกษตรกรรม ยั่งยืน รวมทั้งการสนับสนุนข้อมูลโครงการในภาพรวมจากกลุ่มยุทธศาสตร์พัฒนาการเกษตร สำนักงาน เกษตรและสหกรณ์จังหวัดพัทลุง ซึ่งทำให้การประเมินผลฉบับนี้เกิดความสำเร็จลุล่วงไปได้ด้วยดี จึงขอขอบคุณมา ณ โอกาสนี้ และหวังเป็นอย่างยิ่งว่าเอกสารฉบับนี้จะเป็นประโยชน์ต่อผู้เกี่ยวข้อง และ ผู้สนใจทั่วไป

กลุ่มสารสนเทศการเกษตร
สำนักงานเกษตรและสหกรณ์จังหวัดพัทลุง
กันยายน ๒๕๖๓

สารบัญ

	หน้า
บทสรุปผู้บริหาร	(ก)
คำนำ	(ค)
สารบัญตาราง	(ฉ)
สารบัญภาพ	(ช)
บทที่ ๑ ความสำคัญของโครงการ	๑
๑.๑ ความเป็นมา	๑
๑.๒ วัตถุประสงค์	๒
๑.๓ เป้าหมาย	๒
๑.๔ วิธีการดำเนินงาน	๒
๑.๕ หน่วยงานที่รับผิดชอบ	๓
๑.๖ ผลที่คาดว่าจะได้รับ	๓
บทที่ ๒ ความรู้ทางวิชาการหรือแนวคิดหรือทฤษฎีที่ใช้ในการประเมินผล	๔
๒.๑ ความสำคัญของการประเมินผล	๔
๒.๒ วัตถุประสงค์ของการประเมินผล	๕
๒.๓ ขอบเขตของการประเมินผล	๕
๒.๔ นิยามศัพท์เฉพาะ	๕
๒.๕ การตรวจเอกสาร แนวคิดและทฤษฎี	๖
๒.๖ วิธีการประเมินผล	๑๑
๒.๗ ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ	๑๓
บทที่ ๓ สภาพทั่วไปของข้อมูลการเกษตร	๑๔
๓.๑ จำนวนผู้ถือครองและเนื้อที่ถือครองทำการเกษตร	๑๔
๓.๒ ลักษณะและประเภทการทำการเกษตร	๑๕
๓.๓ การใช้สารอินทรีย์และสารเคมี	๑๖
๓.๔ การปลูกพืช	๑๗
๓.๕ การเลี้ยงสัตว์	๑๘
๓.๖ การเลี้ยงสัตว์น้ำ	๑๘
บทที่ ๔ ผลการประเมิน	๒๐
๔.๑ ข้อมูลทั่วไปและข้อมูลการทำเกษตรของเกษตรกร	๒๐
๔.๒ การรับรู้ข้อมูลข่าวสารและการร่วมกิจกรรมเพื่อขับเคลื่อนโครงการพัฒนา เมืองเกษตรกรรมยั่งยืนในปีที่ผ่านมา (ปีงบประมาณ ๒๕๖๒)	๒๓

สารบัญ (ต่อ)

	หน้า
๔.๓ ความคิดเห็นต่อกิจกรรมโครงการพัสดุเมืองเกษตรกรรมยั่งยืน จังหวัดพัสดุ ที่ดำเนินการในปีงบประมาณ ๒๕๖๓	๒๖
๔.๔ ประเด็นปัญหา อุปสรรคที่มีต่อการทำการเกษตรเพื่อขับเคลื่อนจังหวัดพัสดุ ให้เป็นเมืองเกษตรกรรมยั่งยืน	๒๘
๔.๕ ความต้องการของเกษตรกรที่จะให้หน่วยงานราชการดำเนินการ ในปี ๒๕๖๓-๒๕๖๔ เพื่อขับเคลื่อนโครงการฯ	๓๐
บทที่ ๕ สรุปข้อเสนอแนะ	๓๓
๕.๑ สรุป	๓๓
๕.๒ ข้อเสนอแนะ	๓๕
บรรณานุกรม	๓๗
ภาคผนวก	๓๘

สารบัญตาราง

	หน้า
ตารางที่ ๑ แสดงประเด็นและตัวชี้วัด	๑๑
ตารางที่ ๒ แสดงจำนวนและร้อยละผู้ถือครองและเนื้อที่ถือครองทำการเกษตร รายอำเภอ	๑๕
ตารางที่ ๓ แสดงจำนวนและร้อยละผู้ถือครองและเนื้อที่ถือครองทำการเกษตร จำแนกตามลักษณะและประเภทการทำการเกษตร	๑๖
ตารางที่ ๔ แสดงจำนวนและร้อยละผู้ถือครองทำการเกษตร จำแนกตามการใช้สารอินทรีย์ และสารเคมี	๑๖
ตารางที่ ๕ แสดงจำนวนผู้ถือครองและเนื้อที่ปลูกพืช	๑๗
ตารางที่ ๖ แสดงจำนวนผู้ถือครองและจำนวนสัตว์ที่เลี้ยง	๑๘
ตารางที่ ๗ แสดงผู้ถือครองและเนื้อที่เลี้ยงสัตว์น้ำ	๑๙
ตารางที่ ๘ แสดงข้อมูลทั่วไปและข้อมูลการทำเกษตรของเกษตรกร	๒๑
ตารางที่ ๙ แสดงการรับรู้ข้อมูลข่าวสารและการร่วมกิจกรรมเพื่อขับเคลื่อนโครงการพัฒนา เมืองเกษตรกรรมยั่งยืนในปีที่ผ่านมา (ปีงบประมาณ ๒๕๖๒)	๒๔
ตารางที่ ๑๐ แสดงข้อมูลระดับความคิดเห็นของเกษตรกรต่อกิจกรรมโครงการพัฒนา เมืองเกษตรกรรมยั่งยืนที่จังหวัดพัทลุงที่จะดำเนินการในปี ๒๕๖๓	๒๗
ตารางที่ ๑๑ แสดงข้อมูลระดับประเด็นปัญหา อุปสรรคที่มีต่อการทำการเกษตรเพื่อขับเคลื่อน จังหวัดพัทลุงให้เป็นเมืองเกษตรกรรมยั่งยืน	๒๙

สารบัญภาพ

หน้า

ภาพที่ ๑ กรอบแนวคิดการประเมินผลโครงการพัฒนาเกษตรกรรมยั่งยืนจังหวัดพัทลุง

๑๑

บทที่ ๑

ความสำคัญของโครงการ

๑.๑ ความเป็นมา

ยุทธศาสตร์ชาติระยะ ๒๐ ปี (พ.ศ.๒๕๖๐ – ๒๕๗๙) ยุทธศาสตร์ที่ ๒ ด้านการสร้างความสามารถในการแข่งขันให้ความสำคัญกับการทำการเกษตรเพิ่มมูลค่า เกษตรปลอดภัย การให้ความรู้เกษตรกรด้านกระบวนการผลิตตามมาตรฐานสากลเพื่อก้าวสู่การเลิกใช้สารเคมีในภาคเกษตร เปลี่ยนผ่านไปสู่การทำเกษตรอินทรีย์ การพัฒนาระบบฐานข้อมูลและสร้างระบบ เชื่อมโยงข้อมูลระหว่างหน่วยงานภาครัฐให้มีมาตรฐานเดียวกัน

แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ ๑๒ (พ.ศ.๒๕๖๐ – ๒๕๖๔) ยุทธศาสตร์ที่ ๓ การสร้างความเข้มแข็งทางเศรษฐกิจและแข่งขันได้อย่างยั่งยืน มีเป้าหมาย เกษตรกรมีรายได้เงินสดสุทธิทางการเกษตรเพิ่มขึ้นและพื้นที่การทำเกษตรกรรมยั่งยืนเพิ่มขึ้นต่อเนื่อง โดยพื้นที่การทำเกษตรกรรมยั่งยืนเพิ่มขึ้นเป็น ๕,๐๐๐,๐๐๐ ไร่ ในปี ๒๕๖๔ ให้ความสำคัญกับพัฒนาฐานข้อมูลด้านการเกษตรให้มีความถูกต้อง แม่นยำ เชื่อถือได้และสามารถนำมาใช้ประโยชน์สำหรับการวางแผนด้านการเกษตร การส่งเสริมให้เกษตรกรสามารถเข้าถึงและใช้ประโยชน์จากข้อมูลและเทคโนโลยีได้อย่างทั่วถึง ส่งเสริมการผลิตสินค้าเกษตรและอาหารให้ได้คุณภาพมาตรฐาน และความปลอดภัยและการบริโภคอาหารเพื่อสุขภาพ ขับเคลื่อนการผลิต สินค้าเกษตรอินทรีย์อย่างจริงจัง โดยการสร้างแรงจูงใจในการปรับเปลี่ยนเข้าสู่มาตรฐานเกษตรอินทรีย์ การยกระดับราคาสินค้าเกษตรอินทรีย์ให้แตกต่างจากสินค้าเกษตรที่ใช้สารเคมี ส่งเสริมขยายผลและพัฒนาการผลิตในระบบ เกษตรกรรมยั่งยืน และควบคุมการใช้สารเคมีการเกษตรที่เป็นอันตรายต่อสุขภาพและสิ่งแวดล้อมอย่างเคร่งครัด

จากนโยบายของรัฐบาลและทิศทางการพัฒนาประเทศ เพื่อให้สอดคล้องกับบริบทของการพัฒนาเชิงพื้นที่ จังหวัดพัทลุง จึงได้กำหนดจุดยืนทางยุทธศาสตร์ ซึ่งเป็นจุดยืนหลักของการพัฒนาจังหวัดพัทลุง การเพิ่มขีดความสามารถภาคเกษตร อุตสาหกรรมต่อเนื่องจากการเกษตรและผลิตภัณฑ์ชุมชน และท้องถิ่น พัฒนายกระดับจังหวัดสู่เมืองเศรษฐกิจทางการเกษตร ศูนย์กลางแห่งอาหารคุณภาพ ปลอดภัยของภาคใต้ ประเทศ อาเซียน และระดับโลก จังหวัดพัทลุงได้ร่วมลงนามในบันทึกข้อตกลงความร่วมมือการขับเคลื่อนเกษตรกรรมยั่งยืน เพื่อเพิ่มพื้นที่เกษตรอินทรีย์ของจังหวัดพัทลุง และการประกาศเจตนารมณ์การขับเคลื่อนเกษตรกรรมยั่งยืนของจังหวัดพัทลุง เมื่อวันที่ ๒๙ กันยายน ๒๕๖๑ ณ โรงแรมชัยคณาธานี อำเภอเมืองพัทลุง จังหวัดพัทลุง เพื่อเข้าสู่ระบบเกษตรอินทรีย์ให้ครอบคลุมพื้นที่การเกษตรทั้งจังหวัดในปี ๒๕๖๔ โดยยึดหลักการผลิตที่เหมาะสมกับระบบนิเวศน์ ตั้งอยู่บนพื้นฐานของความสมดุลต่อสภาพแวดล้อม ผลผลิตทางการเกษตร มีความปลอดภัยต่อสุขภาพ การผลิตด้านการเกษตรมีความหลากหลายเพียงพอต่อความต้องการ มีความมั่นคงทางด้านอาหาร ไปสู่การเป็นจังหวัดที่มีการเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจด้านการเกษตรอย่างต่อเนื่อง และยั่งยืนซึ่งสอดคล้องตามนโยบายของรัฐ โดยมีเป้าหมายการดำเนินการขับเคลื่อนเกษตรกรรมยั่งยืนของจังหวัดพัทลุง จำนวน ๑.๓ ล้านไร่ ภายในปี ๒๕๖๔ เป้าหมายเพิ่มพื้นที่เกษตรอินทรีย์ ๑๐,๘๐๐ ไร่ ในปี ๒๕๖๔ อย่างไรก็ตาม การขับเคลื่อนเกษตรกรรมยั่งยืนเพื่อเพิ่มพื้นที่เกษตรอินทรีย์ ควรจะต้องสร้างความเข้าใจให้กับเกษตรกรและผู้บริโภคให้

เกิดความตระหนักร่วมกันให้เห็นถึงผลเสียที่เกิดจากการทำเกษตรโดยใช้สารเคมีและการบริโภคสินค้าเกษตรที่ไม่ปลอดภัยสารเคมี โดยการประชาสัมพันธ์รณรงค์การเลิกใช้สารเคมีเพื่อทำเกษตรอินทรีย์โดยจัดทำป้ายประชาสัมพันธ์ติดตั้ง ณ สถานที่ท่องเที่ยวและจุดสำคัญของจังหวัดพัทลุง การจัดทำ Roll up แผ่นพับ และสโปตประชาสัมพันธ์ เผยแพร่ทำความเข้าใจและสร้างการรับรู้ เรื่อง เกษตรกรรมยั่งยืนเพื่อเพิ่มพื้นที่เกษตรอินทรีย์ (Mobile Unit)

๑.๒ วัตถุประสงค์

๑.๒.๑ เพื่อประชาสัมพันธ์การขับเคลื่อนงานเกษตรกรรมยั่งยืนเพื่อเพิ่มพื้นที่เกษตรอินทรีย์ภายในนโยบายเร่งด่วนของจังหวัดพัทลุง

๑.๒.๒ เพื่อให้เกษตรกรเกิดการตระหนักรู้ถึงอันตรายและผลกระทบที่เกิดจากการใช้สารเคมีในการทำการเกษตรปรับเปลี่ยนไปสู่การทำเกษตรอินทรีย์

๑.๒.๓ เพื่อให้ผู้บริโภค ผู้ประกอบการ และผู้ที่เกี่ยวข้องได้ตระหนัก รับรู้ถึงอันตรายและผลกระทบจากการอุปโภค บริโภค สินค้าที่ปนเปื้อนสารเคมี เพื่อสนับสนุนเกษตรกรในการปรับเปลี่ยนไปสู่การทำเกษตรอินทรีย์

๑.๒.๔ เพื่อกระตุ้นให้เกิดความร่วมมือ ระหว่างภาครัฐ ภาคเอกชน ภาคประชาชน เกษตรกร และผู้บริโภค ให้ครอบคลุมตั้งแต่ต้นทาง กลางทาง และปลายทาง

๑.๓ เป้าหมาย

๓.๑.๑ กลุ่มเป้าหมาย ได้แก่ เกษตรกรที่ทำเกษตรโดยใช้สารเคมีในพื้นที่จังหวัดพัทลุง

๓.๑.๒ ผู้มีส่วนได้เสีย ได้แก่ เกษตรกร ผู้บริโภค นักท่องเที่ยว และผู้ประกอบการ ในพื้นที่จังหวัดพัทลุง

๑.๔ วิธีการดำเนินงาน

๑.๔.๑ รวบรวมข้อมูลทุติยภูมิ (Secondary data) วิเคราะห์สถานการณ์ ความต้องการของเกษตรกร

๑.๔.๒ ทบทวนนโยบาย แผนงาน โครงการที่เกี่ยวข้อง

๑.๔.๓ ดำเนินการตามโครงการพัทลุงเมืองเกษตรกรรมยั่งยืน

๑) ขออนุมัติดำเนินโครงการพัทลุงเมืองเกษตรกรรมยั่งยืนกิจกรรม ประชาสัมพันธ์

๒) จัดทำป้ายไวนิลและป้ายผ้าประชาสัมพันธ์

๓) จัดทำสโปตประชาสัมพันธ์

๔) จัดทำ Roll up ประชาสัมพันธ์

๕) จัดทำแผ่นพับประชาสัมพันธ์

๖) การสร้างการรับรู้ เรื่อง เกษตรกรรมยั่งยืนเพื่อเพิ่มพื้นที่เกษตรอินทรีย์ (Mobile Unit)

๑.๔.๔ วิเคราะห์และสรุปผลการดำเนินงานจัดทำข้อเสนอแนวทางการขับเคลื่อนเกษตรกรรมยั่งยืนเพื่อเพิ่มพื้นที่เกษตรอินทรีย์และเสนอผู้บริหารต่อไป

๑.๕ หน่วยงานที่รับผิดชอบ

สำนักงานเกษตรและสหกรณ์จังหวัดพัทลุง

๑.๖ ผลที่คาดว่าจะได้รับ

๑.๖.๑ ประชาชนในจังหวัดพัทลุงเกิดการรับรู้ และมีเป้าหมายที่ชัดเจนร่วมกันในการขับเคลื่อนเกษตรกรรม ยั่งยืนเพื่อเพิ่มพื้นที่เกษตรอินทรีย์

๑.๖.๒ เกษตรกรปรับเปลี่ยนการผลิตไปสู่การทำเกษตรอินทรีย์เพิ่มขึ้น

๑.๖.๓ ผู้บริโภค ผู้ประกอบการ และผู้ที่เกี่ยวข้อง ไม่อุบโภคและบริโภค สินค้าเกษตรที่ปนเปื้อนสารเคมี

๑.๖.๔ เกิดการบูรณาการร่วมกันในการขับเคลื่อนงานเกษตรกรรมยั่งยืนเพื่อเพิ่มที่เกษตรอินทรีย์ของจังหวัดพัทลุง

บทที่ ๒

ความรู้ทางวิชาการหรือแนวคิดหรือทฤษฎีที่ใช้ในการประเมินผล

๒.๑ ความสำคัญของการประเมินผล

ในช่วงเวลาที่ผ่านมาเกษตรกรส่วนใหญ่ของประเทศไทยมุ่งเน้นการทำเกษตรเชิงเดี่ยวเพื่อการค้า มีการใช้ปุ๋ยเคมีและสารเคมีทางการเกษตรในปริมาณมากอย่างต่อเนื่อง ส่งผลกระทบโดยตรงต่อสุขภาพของเกษตรกรผู้ผลิตและผู้บริโภค ดินขาดความอุดมสมบูรณ์ สิ่งแวดล้อมเสื่อมโทรม จากปัญหาดังกล่าวทำให้เกษตรกร ส่วนหนึ่งรวมกลุ่มทำการเกษตรระบบยั่งยืน โดยใช้ต้นแบบของการพัฒนาเกษตรกรรมระบบยั่งยืนตามปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ประกอบกับเกิดกระแสความตื่นตัวด้านรักษาสภาพของผู้บริโภค และการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมทำให้เกิดการแสวงหาทางเลือกในการทำการเกษตรเพื่อหลีกเลี่ยงพิษภัยของสารเคมีทางการเกษตร

การพัฒนาตามระบบเกษตรกรรมยั่งยืน เป็นระบบการทำการเกษตรในเชิงผสมผสานและเกื้อกูลกัน คำนึงถึงระบบนิเวศและความหลากหลายทางชีวภาพ โดยหลีกเลี่ยงและปฏิเสธการใช้สารเคมีสังเคราะห์ที่เป็นอันตรายต่อสิ่งแวดล้อม เพื่อก่อให้เกิดความมั่นคงทางอาหาร สร้างความสมดุลทางเศรษฐกิจ สังคม สิ่งแวดล้อมและระบบนิเวศ ซึ่งนำไปสู่การพึ่งพาตนเอง การมีภูมิคุ้มกันภายใต้การเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ และการพัฒนาคุณภาพชีวิตของเกษตรกรและผู้บริโภค รวมทั้งส่งผลให้ระบบเกษตรกรรมมีความเข้มแข็งและยั่งยืน โดยมีรูปแบบของเกษตรกรรมยั่งยืน เช่น เกษตรผสมผสาน เกษตรทฤษฎีใหม่ วนเกษตร เกษตรอินทรีย์ และเกษตรธรรมชาติ และอื่นๆ

จังหวัดจันทบุรีได้ขับเคลื่อนเกษตรกรรมยั่งยืนเพื่อเพิ่มพื้นที่เกษตรอินทรีย์จังหวัดจันทบุรี กำหนดนโยบายเร่งด่วน ในการขับเคลื่อนงานเกษตรกรรมยั่งยืน โดยจังหวัดจันทบุรีได้ร่วมลงนามบันทึกข้อตกลงความร่วมมือขับเคลื่อนเกษตรอินทรีย์ระดับกลุ่มจังหวัดภาคใต้ฝั่งอ่าวไทยกับจังหวัดชุมพร สุราษฎร์ธานี นครศรีธรรมราช และสงขลาเมื่อวันที่ ๑๐ กันยายน ๒๕๖๑ ณ ศูนย์ศึกษาการพัฒนาพิกุลทองอันเนื่องมาจากพระราชดำริ จังหวัดนราธิวาส ซึ่งจังหวัดจันทบุรีเป็นจังหวัดนำร่องเกษตรอินทรีย์ของกลุ่มจังหวัดภาคใต้ฝั่งอ่าวไทยมีเป้าหมายเพิ่มพื้นที่เกษตรอินทรีย์ ๑๐,๘๐๐ ไร่ ในปี ๒๕๖๔ จังหวัดจันทบุรีได้ลงนามบันทึกข้อตกลงความร่วมมือการขับเคลื่อนเกษตรกรรมยั่งยืน เพื่อเพิ่มพื้นที่เกษตรอินทรีย์ของจังหวัดจันทบุรี เมื่อวันที่ ๒๙ กันยายน ๒๕๖๑ ณ โรงแรมชัยคณาธานี ให้ครอบคลุมพื้นที่การเกษตรทั้งจังหวัด ๑.๓ ล้านไร่ในปี ๒๕๖๔ แต่งตั้งคณะกรรมการและคณะทำงานต่าง ๆ เพื่อดำเนินการขับเคลื่อนเกษตรอินทรีย์ของจังหวัดจันทบุรี โดยจัดทำ Road map แผนการดำเนินงานและแผนแม่บท การขับเคลื่อนเกษตรกรรมยั่งยืนเพื่อเพิ่มพื้นที่เกษตรอินทรีย์ของจังหวัด ปี ๒๕๖๒ – ๒๕๖๕

เพื่อให้การดำเนินงานเป็นไปตามแผนการดำเนินงานและแผนแม่บทการขับเคลื่อนเกษตรกรรมยั่งยืนเพื่อเพิ่มพื้นที่เกษตรอินทรีย์ของจังหวัด ปี ๒๕๖๒ – ๒๕๖๕ มีประสิทธิภาพและบังเกิดผลเป็นรูปธรรม จังหวัดจันทบุรีจึงได้ดำเนินโครงการพิกุลเมืองเกษตรกรรมยั่งยืนเพื่อเพิ่มพื้นที่เกษตรอินทรีย์งบประมาณ ๑,๖๘๗,๑๐๐ บาท ประกอบด้วย ๓ กิจกรรม ได้แก่ ๑) การจัดทำฐานข้อมูลด้านเกษตรกรรมยั่งยืนของจังหวัดจันทบุรี งบประมาณ ๑,๐๘๓,๖๐๐ บาท ๒) การตรวจสอบการมีตกค้าง งบประมาณ

๓๑๕,๒๐๐ บาท และ ๓) การประชาสัมพันธ์ งบประมาณ ๒๘๘,๒๐๐ บาท สำหรับกิจกรรมที่ดำเนินการ โดยสำนักงานเกษตรและสหกรณ์จังหวัดพัทลุง ได้แก่ กิจกรรมการประชาสัมพันธ์ ประกอบด้วยกิจกรรม ๑) การจัดทำป้ายไวนิลและป้ายผ้าประชาสัมพันธ์ งบประมาณ ๔๘,๐๕๐ บาท ๒) การประชาสัมพันธ์สื่อ วิทยุ งบประมาณ ๑๒,๐๐๐ บาท ๓) การจัดทำ Roll up ประชาสัมพันธ์ งบประมาณ ๑๘,๐๐๐ บาท ๔) การจัดทำแผ่นพับประชาสัมพันธ์ งบประมาณ ๔๕,๐๐๐ บาท และ ๕) การออกหน่วยเคลื่อนที่ (Mobile Unit) งบประมาณ ๑๖๕,๑๕๐ บาท

สำนักงานเกษตรและสหกรณ์จังหวัดพัทลุง โดยกลุ่มสารสนเทศการเกษตร ได้รับมอบหมายให้ ประเมินผลการขับเคลื่อนโครงการพัทลุงเมืองเกษตรกรรมยั่งยืน กิจกรรมการประชาสัมพันธ์ ซึ่งเป็น โครงการที่ได้รับการจัดสรรงบประมาณในปี ๒๕๖๒ เพื่อเป็นข้อมูลเสนอผู้บริหาร และหน่วยงานที่เกี่ยวข้องนำไปใช้ประกอบการพิจารณาปรับปรุงการดำเนินงานโครงการให้บรรลุตามวัตถุประสงค์และ เป้าหมายของโครงการที่ตั้งไว้

๒.๒ วัตถุประสงค์ของการประเมินผล

เพื่อประเมินผลปัจจัยนำเข้า (Inputs) ผลผลิต (Outputs) และผลกระทบเบื้องต้น (Effects) จากการขับเคลื่อนการดำเนินงานโครงการพัทลุงเมืองเกษตรกรรมยั่งยืน ปีงบประมาณ ๒๕๖๒ กิจกรรม ประชาสัมพันธ์

๒.๓ ขอบเขตของการประเมินผล

๒.๓.๑ เป้าหมาย เกษตรกรในพื้นที่จังหวัดพัทลุง ๑๑ อำเภอๆ ละ ๓๐ คน รวม ๓๓๐ คน

๒.๓.๒ ระยะเวลาข้อมูล ปีงบประมาณ ๒๕๖๓

๒.๔ นิยามศัพท์เฉพาะ

“ระบบเกษตรกรรมยั่งยืน” สำนักงานสภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ (สศช.) ได้ประมวลข้อมูลค่านิยมเกษตรกรรมยั่งยืน ดังนี้

“ระบบเกษตรกรรมยั่งยืน คือ ระบบการทำการเกษตรในเชิงผสมผสานและเกื้อกูลกัน คำนึงถึง ระบบนิเวศและความหลากหลายทางชีวภาพ โดยหลีกเลี่ยงและปฏิเสธการใช้สารเคมีสังเคราะห์ที่เป็น อันตรายต่อสิ่งแวดล้อม เพื่อก่อให้เกิดความมั่นคงทางอาหาร สร้างความสมดุลทางเศรษฐกิจ สังคม สิ่งแวดล้อมและระบบนิเวศ ซึ่งนำไปสู่การพึ่งพาตนเอง การมีภูมิคุ้มกันภายใต้การเปลี่ยนแปลงสภาพ ภูมิอากาศ และการพัฒนาคุณภาพชีวิตของเกษตรกรและผู้บริโภค รวมทั้งส่งผลให้ระบบเกษตรกรรม มีความเข้มแข็งและยั่งยืน โดยมีรูปแบบของเกษตรกรรมยั่งยืน เช่น เกษตรผสมผสาน เกษตรทฤษฎีใหม่ วนเกษตร เกษตรอินทรีย์ และเกษตรธรรมชาติ และอื่นๆ ”

๑) เกษตรธรรมชาติ เป็นระบบการเกษตรที่ยึดหลักการสำคัญ ๔ ประการ ได้แก่ ไม่มีการไถพรวน งดเว้นการใส่ปุ๋ย ไม่กำจัดวัชพืช ไม่ใช้สารเคมีกำจัดศัตรูพืช (ตามแนวทางของมาซาโนบุ ฟูกูโอกะ)

๒) เกษตรอินทรีย์ เป็นระบบการเกษตรที่เน้นความยั่งยืนทางสิ่งแวดล้อม สังคม และเศรษฐกิจ โดยเน้นการปรับปรุงบำรุงดิน เคารพต่อศักยภาพทางธรรมชาติของพืช สัตว์ และนิเวศเกษตร เกษตรอินทรีย์ จึงลดการใช้ปัจจัยการผลิตจากภายนอกและหลีกเลี่ยงการใช้สารเคมี ขณะเดียวกัน ประยุกต์ใช้ธรรมชาติ ในการเพิ่มผลผลิตและพัฒนาการต้านทานโรค

๓) วนเกษตร เป็นระบบเกษตรที่ทำในพื้นที่ป่า เช่น ปลูกพืชแซมในพื้นที่ป่าธรรมชาติ นำสัตว์ไปเลี้ยงในป่า เก็บผลผลิตจากป่ามาใช้ประโยชน์อย่างยั่งยืน รวมทั้งการสร้างระบบเกษตรให้มีลักษณะเลียนแบบระบบนิเวศป่าธรรมชาติ คือมีไม้ยืนต้นหนาแน่น มีร่มไม้ปกคลุมและมีความชุ่มชื้นสูง

๔) เกษตรผสมผสาน เป็นระบบการเกษตรที่มีการปลูกพืชและเลี้ยงสัตว์หลายชนิดในพื้นที่เดียวกัน โดยที่กิจกรรมแต่ละชนิดเกื้อกูลกันอย่างเป็นวงจร เช่น อาหาร แร่ธาตุ อากาศ พลังงาน เป็นต้น และก่อให้เกิดประโยชน์และประสิทธิภาพสูงสุดต่อระบบฟาร์ม

๕) เกษตรทฤษฎีใหม่ คือ ระบบการเกษตรที่มีกิจกรรมการผลิตหลายชนิด โดยการแบ่งพื้นที่ออกเป็น ๔ ส่วน (๑) ขุดสระกักเก็บน้ำ ๓๐ % (๒) ปลูกข้าว ๓๐ % (๓) ปลูกไม้ผลไม้ยืนต้น ๓๐ % และ (๔) สร้างสิ่งปลูกสร้าง เช่น ที่อยู่อาศัย โรงเรือนเลี้ยงสัตว์ ราง ๑๐ % ทั้งนี้ ตามความเหมาะสมของสภาพพื้นที่

๖) รูปแบบอื่นๆ หมายถึง ระบบการเกษตรรูปแบบใดๆ ก็ตาม ที่เป็นไปตามหลักการสำคัญของเกษตรกรรมยั่งยืนข้างต้น มีความเกื้อกูลต่อระบบนิเวศและความหลากหลายทางชีวภาพ หลีกเลี่ยงและปฏิเสธ การใช้สารเคมีสังเคราะห์ที่เป็นอันตรายต่อสิ่งแวดล้อม รวมทั้งก่อให้เกิดความมั่นคงทางอาหาร

๒.๕ การตรวจเอกสาร แนวคิดและทฤษฎี

๒.๕.๑ การตรวจเอกสาร

การศึกษาแนวทางการพัฒนาเกษตรแบบยั่งยืนกรณีศึกษา โครงการเมืองเกษตรสีเขียวของกลุ่มเกษตรกร ตำบลบ้านสิงห์ จังหวัดราชบุรี ของ สุภาธิณี สุขเกษม (๒๕๖๐) พบว่า การประเมินผลของโครงการเพื่อประเมินคุณภาพชีวิตของเกษตรกรจากการ เปรียบเทียบระหว่างกลุ่มเกษตรกรปลูกผักปลอดสารพิษกับกลุ่มปลูกผักแบบเคมีทั่วไปพบว่า กลุ่มปลูกผักปลอดสารพิษมีรายได้เฉลี่ยต่อไร่เท่ากับ ๑๙,๗๔๒ บาท ซึ่งต่ำกว่ากลุ่มปลูกผักแบบเคมี รายได้เฉลี่ยต่อไร่เท่ากับ ๓๖,๒๙๘ บาท เป็นผลมาจากการลดใช้ปุ๋ยเคมีเพื่อเร่งผลผลิตทำให้ปริมาณผลผลิตต่อไร่ต่ำกว่า ข้อมูลด้านต้นทุนเฉลี่ยพบว่า กลุ่มปลูกผักปลอดสารพิษมีต้นทุนเฉลี่ยต่อไร่ต่ำกว่าการผลิต แบบเคมีเท่ากับ ๔,๗๘๒ บาทต่อไร่ ข้อมูลด้านสุขภาพอนามัยพบว่า ผลตรวจเลือดจากความเสี่ยงการสัมผัสสารเคมีการจัดศัตรูพืชเกษตรกรกลุ่มปลูกผักปลอดสารพิษมีผลเลือดอยู่ในระดับปลอดภัยแต่เกษตรกรกลุ่มเคมีผลตรวจเลือดอยู่ในระดับเสี่ยงและไม่ปลอดภัย จากผลการวิจัยสรุปได้ว่า เกษตรกรกลุ่มตัวอย่างภายใต้โครงการเมืองเกษตรสีเขียวมีคุณภาพชีวิตที่ดีโดยสามารถลดต้นทุนการผลิตและมี สุขภาพอนามัยที่ดีผลการวิเคราะห์ด้านการจัดการห่วงโซ่อุปทาน กระบวนการต้นน้ำถึงปลายน้ำมีการจัดการที่มีประสิทธิภาพ การสร้างมูลค่าเพิ่มและความเชื่อมโยงภายในห่วงโซ่อุปทานตั้งแต่กระบวนการผลิต การรวบรวมผลผลิตและการจำหน่ายผลผลิตให้กับผู้บริโภค ผลการประเมินศักยภาพของกลุ่มเกษตรกรมีจุดแข็งด้านผลผลิตได้รับรองมาตรฐานความปลอดภัย (GAP) ใช้ระบบเกษตรแบบผสมผสานทำให้มีการจัดการด้านปัจจัยการผลิตอย่างมีประสิทธิภาพประกอบด้วย

ที่ดิน น้ำ และปุ๋ย ได้รับการสนับสนุนจากนโยบายของจังหวัดในการอบรมความรู้ด้านการเกษตรและสนับสนุนด้านงบประมาณ การสร้างช่องทางการจำหน่ายผลผลิตผ่านตลาดเกษตรกร ซึ่งเกษตรกรมีอำนาจในการกำหนดราคาผลผลิต การพัฒนาชุมชนให้เป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตรช่วยสร้างรายได้ ให้กับเกษตรกรในการจำหน่ายผลผลิตและสินค้าแปรรูป

งานวิจัยโครงการ “การยกระดับความยั่งยืนทางการเกษตรของเกษตรกรรายย่อย อำเภอแจ้ห่ม จังหวัดลำปาง” ของ **ยิ่งลักษณ์ กาญจนฤกษ์และคณะ (๒๕๖๐)** พบว่า นโยบายทางการเกษตรที่อยู่บนพื้นฐานของการสร้างแรงจูงใจและการมีส่วนร่วมของเกษตรกรมีบทบาทสำคัญต่อการพัฒนาการเกษตรอย่างยั่งยืน ดังนั้นการยกระดับความยั่งยืนทางการเกษตรควรที่จะต้องศึกษาถึงความนิยมของเกษตรกรและความเหมาะสมเชิงพื้นที่ งานวิจัยนี้ใช้แบบจำลองทางเลือก (Choice Experiments) ในการวิเคราะห์ความแตกต่างของความนิยมที่เกษตรกรรายย่อยมีต่อนโยบายการเกษตร รวมถึงวิเคราะห์ถึงศักยภาพและต้นทุนในการนำนโยบายต่างๆ ไปดำเนินการในเชิงพื้นที่ โดยใช้แบบจำลองกลุ่มแฝง (Latent class model) วิเคราะห์ร่วมกับคุณลักษณะของเกษตรกรและไร่นาในการจำแนกกลุ่มเกษตรกรและอธิบายคุณลักษณะของเกษตรกรในแต่ละกลุ่ม รวมทั้งศึกษาความเต็มใจรับ (Willingness to accept) ค่าชดเชยเพื่อปรับเปลี่ยนพฤติกรรมกรรมการเกษตรที่เป็นมิตรต่อระบบนิเวศ โดยใช้ข้อมูลจาก แบบสอบถามจำนวน ๕๓๒ ชุด จากเกษตรกรอำเภอแจ้ห่ม จังหวัดลำปาง ผลการศึกษาพบว่าเกษตรกรสนใจ และยินดีที่จะเข้าร่วมโครงการเกษตรยั่งยืนหรือโครงการจ่ายเงินชดเชยเพื่อระบบนิเวศบริการ (payment for ecosystem services : PES) โดยการปรับวิธีการทำการเกษตรโดยการปลูกพืชหลากหลายชนิดและลดใช้สารเคมีในปริมาณและระยะเวลาที่สัญญาระบุไว้ ผลการศึกษาพบว่า เกษตรกรต้องการเงินชดเชยที่สูงขึ้นตามปริมาณการลดใช้สารเคมีโดยเฉพาะในกรณีที่สัญญาระยะยาว เกษตรกรนิยมการปลูกพืชที่ใช้น้ำน้อย โดยสามารถจำแนกเกษตรกรออกเป็น ๔ กลุ่มตามความนิยมที่แตกต่างกันและคุณลักษณะของเกษตรกร และไร่นาเมื่อวิเคราะห์ในเชิงพื้นที่แล้วพบว่าพื้นที่ตอนบนของอำเภอแจ้ห่ม เป็นพื้นที่มีต้นทุนสูงที่สุดในการดำเนินนโยบายเกษตรยั่งยืน

๒.๕.๒ แนวคิดและทฤษฎี

๑) ประเภทการประเมินผลโครงการ (ศูนย์ประเมินผล สำนักงานเศรษฐกิจการเกษตร, ๒๕๕๖) แบ่งตามช่วงเวลาต่าง ๆ ของโครงการ ได้ดังนี้

๑.๑) การประเมินผลก่อนการดำเนินงานโครงการ (Pre - Evaluation) คือ การประเมินก่อน ที่จะเริ่มดำเนินงานโครงการ ได้แก่ การประเมินความต้องการ หรือความจำเป็นในเบื้องต้น ก่อนที่จะเริ่มดำเนินงานโครงการ การประเมินผลแบบนี้เรียกอีกอย่างหนึ่งว่า การประเมินความต้องการจำเป็น (Needs Assessment) และการประเมินผลเพื่อพิจารณาความเป็นไปได้ของโครงการ หรือสิ่งที่ จะดำเนินการ โดยศึกษาวิเคราะห์ ถึงปัจจัยที่จำเป็นต่อความสำเร็จ

๑.๒) การประเมินผลระหว่างดำเนินโครงการ (Ongoing Evaluation) คือการประเมินผล ในขณะที่มีการดำเนินโครงการ หลังจากที่มีการดำเนินการโครงการไประยะหนึ่ง เพื่อทราบความก้าวหน้าหรือปัญหา ในการดำเนินโครงการ เพื่อนำผลไปใช้แก้ไขปรับปรุงโครงการให้สามารถดำเนินโครงการได้ตามวัตถุประสงค์และเป้าหมายที่วางไว้ การประเมินผลแบบนี้ มีชื่อเรียกอีกอย่างหนึ่งว่าการประเมินความก้าวหน้า (Formative Evaluation)

๑.๓) การประเมินผลเมื่อเสร็จสิ้นโครงการ (Post Evaluation) การประเมินผลเมื่อโครงการเสร็จสิ้นแล้ว เพื่อตัดสินว่าการดำเนินโครงการประสบความสำเร็จบรรลุวัตถุประสงค์และเป้าหมายหรือไม่มากนักน้อยเพียงใดผลของการประเมินจะช่วยในการตัดสินใจสำหรับโครงการใหม่ ๆ ซึ่งมีลักษณะเหมือนหรือใกล้เคียงกับโครงการที่เราทำการประเมินผลแล้ว การประเมินผลแบบนี้มีชื่อเรียกอีกอย่างหนึ่งว่าการประเมินผลสรุปของโครงการ (Summative Evaluation) ในการดำเนินการของโครงการใดโครงการหนึ่ง ประกอบด้วยกิจกรรมที่เกี่ยวกับการเก็บรวบรวมข้อมูล เพื่อมองวัตถุประสงค์ของโครงการประเมิน โดยอาจทำ ในรูปของการกำกับติดตาม หรือประเมินโครงการ แนวคิดดังกล่าวนี้ก็คือ ภาพรวมหรือมโนทัศน์ของการติดตาม และประเมินผลโครงการ

๒) รูปแบบการติดตามและประเมินผล (บรรเทิง มาแสง, ๒๕๔๙)

แนวคิดในการติดตามประเมินผลได้จำแนกตัวแปร (Variable) หรือองค์ประกอบของโครงการออกเป็น ๔ กลุ่ม คือ ปัจจัยนำเข้า ผลผลิต ผลกระทบเบื้องต้น ผลกระทบต่อเนื่อง ตัวแปรแต่ละตัวมีความสัมพันธ์ และตัวแปรแต่ละตัวมีความหมาย ดังนี้

๒.๑) ปัจจัยนำเข้า (Inputs : I) คือ ทรัพยากรที่นำมาใช้ในกระบวนการของแต่ละกิจกรรมเพื่อผลิตผลได้ ทรัพยากรเหล่านี้คือ งบประมาณ บุคลากร เครื่องมือ และอื่น ๆ

๒.๒) ผลผลิต (Outputs : O) คือ ผลลัพธ์เบื้องต้นที่เกิดจากกิจกรรมใดกิจกรรมหนึ่งในโครงการ ผลผลิตอาจเป็นผลได้เชิงปริมาณ (Quantitative Outputs) และผลได้เชิงคุณภาพ (Qualitative Outputs) ในบางกรณีผลผลิตของกิจกรรมหนึ่งอาจเป็นปัจจัยของกิจกรรมหนึ่งได้ ผลผลิตของกิจกรรมมีสองประเภทคือ ผลผลิตตามที่วางแผนไว้ และผลผลิตของกิจกรรมที่ไม่ได้วางแผนไว้

๒.๓) ผลกระทบเบื้องต้น (Effects : E) คือ ผลที่เกิดจากการใช้ประโยชน์จากผลได้ในกิจกรรมของโครงการ ผลกระทบอาจเป็นได้ทั้งผลกระทบตามที่วางแผนไว้ กับผลกระทบที่เกิดขึ้นโดยไม่วางแผนไว้ ซึ่งเป็นไปได้ทั้งทางบวกและทางลบ

๒.๔) ผลกระทบต่อเนื่อง (Impacts : I) คือ ผลกระทบที่เกิดต่อเนื่องจากผลกระทบซึ่งเป็นผลลัพธ์ระดับสูงสุดของโครงการ ผลกระทบต่อเนื่องที่เกิดขึ้นนี้อาจเป็นผลกระทบต่อเนื่องตามที่ได้วางแผนไว้และเป็นผลกระทบต่อเนื่องที่ไม่ได้วางแผนไว้

๓) แผนแบบการประเมินผลโครงการ (บรรเทิง มาแสง, ๒๕๓๐)

การประเมินผลโครงการทางการเกษตรโดยทั่วไปมี ๒ วิธี คือการประเมินผล โดยใช้แผนแบบการทดลองและการประเมินผลโดยไม่ใช้แผนแบบทดลอง

๓.๑) การประเมินผลโดยใช้แผนแบบการทดลอง แผนแบบทดลองเป็นเครื่องมือในการประเมินผลกระทบของโครงการ องค์ประกอบที่สำคัญของแผนแบบทดลองคือ กลุ่ม (Group) โดยกลุ่มจะแบ่งออกเป็นสองกลุ่ม คือ กลุ่มทดลอง (Experimental Group) สมาชิกในกลุ่มจะได้รับกิจกรรมการพัฒนาตามโครงการ และกลุ่มควบคุม (Control Group) สมาชิกในกลุ่มควบคุมจะไม่ได้รับกิจกรรมการพัฒนาใด ๆ โดยทั่วไป แผนแบบการประเมินผล (Evaluation Design) มีหลายแบบ แต่ที่ใช้ทั่วไปมี ๓ ชนิด คือ

- แผนแบบเปรียบเทียบผลก่อนกับหลังโครงการไม่มีกลุ่มควบคุม (Pretest – Posttest Design)

- แผนแบบเปรียบเทียบผลก่อนกับหลังโครงการมีกลุ่มควบคุม (Pretest – Posttest with a Control Group Design)

- แผนแบบเปรียบเทียบผลหลังโครงการมีกลุ่มควบคุม (Posttest Only Design)

๓.๒) การประเมินผลโดยไม่ใช้แผนแบบทดลอง ได้แก่ การเปรียบเทียบผลได้ (Outputs) ของกิจกรรมกับเป้าหมายที่โครงการกำหนดไว้ การใช้แบบจำลองทางสถิติเพื่อหาความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรตาม (Dependent Variables) กับตัวแปรอิสระ (Independent Variables) ซึ่งแบ่งออกเป็น ๒ ชนิด คือ ตัวแปรที่โครงการสนับสนุนและเกษตรกรนำไปใช้ และตัวแปรไม่ควบคุม

๔) เครื่องมือการวัดข้อมูลเชิงคุณภาพ (ศูนย์ประเมินผล สำนักงานเศรษฐกิจการเกษตร , ๒๕๕๑) Dr. Rensis Likert ผู้อำนวยการของ Social Science Research Center ของมหาวิทยาลัยมิชิแกน ได้คิดค้นเครื่องมือการวัดข้อมูลเชิงคุณภาพ ซึ่งเป็นวิธีการวัดตัวแปรที่นิยมใช้กันทั่วไปในงานวิจัยวิธีการที่ได้มาซึ่งเครื่องมือวัดของ Likert มีขั้นตอนการปฏิบัติ คือ

๔.๑) ผู้วิจัยจะต้องเขียนข้อความหรือคำถามเกี่ยวกับตัวชี้วัดที่ต้องการวัดมาจำนวนหนึ่ง โดยการเขียนให้มีจำนวนคำถามมากกว่าที่ต้องการใช้จริง ๆ ประมาณครึ่งหนึ่ง คำถามที่เขียนนั้นให้มีปน ๆ กัน ทั้งที่มองในด้านดี และที่มองในด้านไม่ดี แต่ไม่ควรมีคำถามที่มีความหมายกลาง ๆ

๔.๒) กำหนดระดับของการแสดงความคิดเห็น ในคำถามแต่ละข้อว่าเห็นด้วยหรือไม่ เช่น แบ่งออกเป็น ๕ ระดับ คือ เห็นด้วยอย่างยิ่ง เห็นด้วย ไม่แน่ใจ ไม่เห็นด้วย และไม่เห็นด้วยอย่างยิ่ง

๔.๓) กำหนดระดับคะแนนของความคิดเห็นแต่ละระดับ ซึ่งโดยทั่วไปมักนิยมที่จะให้คะแนนดังนี้

สำหรับข้อความที่เป็นบวก (ด้านดี)	สำหรับข้อความที่เป็นลบ (ด้านไม่ดี)
๕ คะแนน สำหรับ เห็นด้วยอย่างยิ่ง	๑ คะแนน สำหรับ เห็นด้วยอย่างยิ่ง
๔ คะแนน สำหรับ เห็นด้วย	๒ คะแนน สำหรับ เห็นด้วย
๓ คะแนน สำหรับ ไม่แน่ใจ	๓ คะแนน สำหรับ ไม่แน่ใจ
๒ คะแนน สำหรับ ไม่เห็นด้วย	๔ คะแนน สำหรับ ไม่เห็นด้วย
๑ คะแนน สำหรับ ไม่เห็นด้วยอย่างยิ่ง	๕ คะแนน สำหรับ ไม่เห็นด้วยอย่างยิ่ง

หรือจะกำหนดคะแนนเป็น ๔,๓,๒,๑ และ ๐ ก็ได้เช่นกัน แต่ควรระวังเอาไว้เสมอว่าสำหรับคำถามที่มองในด้านดีคะแนนที่ตอบว่าเห็นด้วยอย่างยิ่ง ควรจะเรียงลำดับคะแนนมากไปหาน้อย เช่น ๔,๓,๒,๑,๐ แต่ถ้าข้อความนั้นเป็นการมองในด้านไม่ดี คะแนนที่กำหนดให้จะต้องมีทิศทางกลับกัน คือ คนที่ตอบว่าเห็นด้วยอย่างยิ่งเรื่อยมาจนถึงไม่เห็นด้วยอย่างยิ่ง ควรได้คะแนนเรียงจากน้อยไปหามากตามลำดับ คือ ๐,๑,๒,๓,๔ เป็นต้น ต่อจากนั้นก็มากำหนดเกณฑ์คะแนนเป็นช่วง ๆ ซึ่งมีวิธีคำนวณหาช่วงของคะแนนได้ ดังนี้

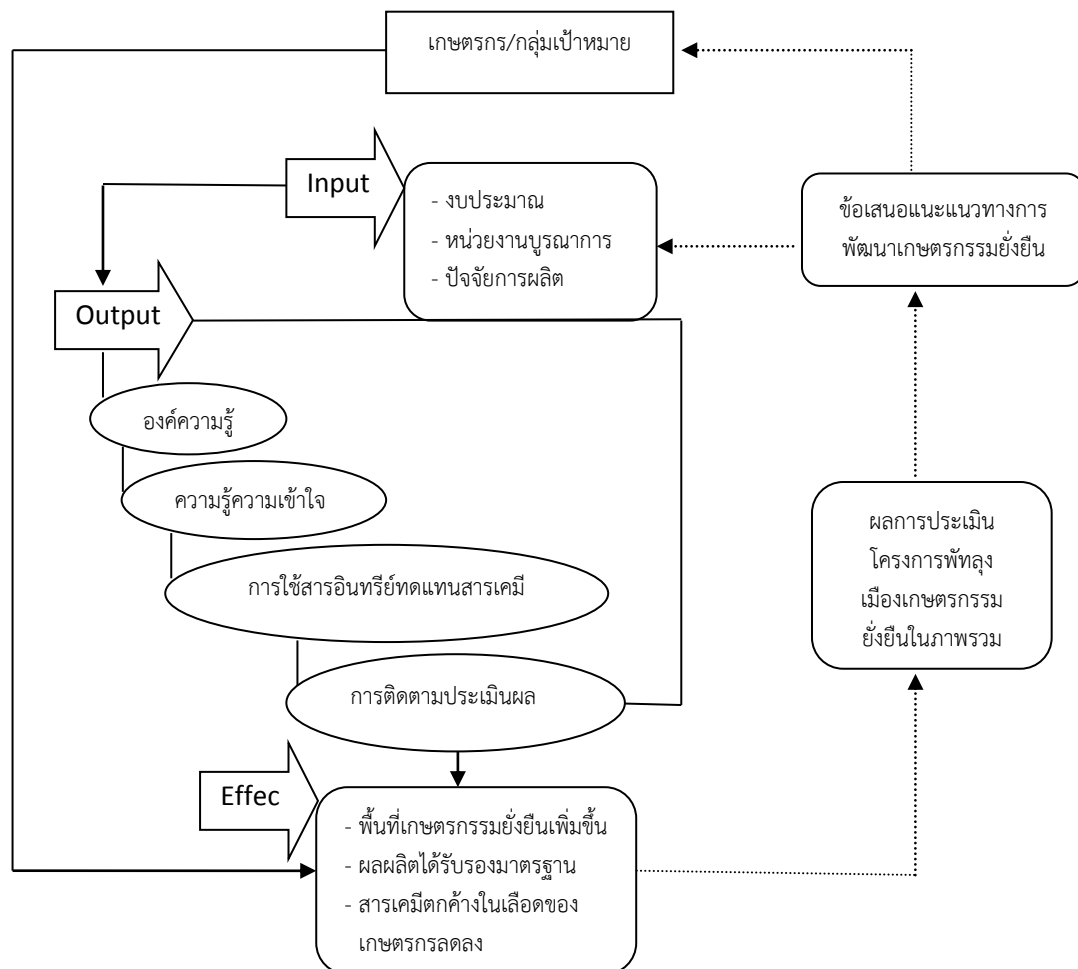
$$\text{ช่วงคะแนน} = \frac{\text{คะแนนมาก} - \text{คะแนนน้อย}}{\text{จำนวนระดับ}}$$

โดย คะแนนมาก คือ คะแนนที่กำหนดมากที่สุดตามแบบสอบถามเท่ากับ ๕ คะแนน
 คะแนนน้อย คือ คะแนนที่กำหนดน้อยที่สุดตามแบบสอบถามเท่ากับ ๑ คะแนน
 จำนวนระดับ คือ กำหนดระดับการวัดไว้ ๕ ระดับ คือ ไม่เห็นด้วยอย่างยิ่ง/ไม่เห็นด้วย/ไม่แน่ใจ /
 เห็นด้วย/เห็นด้วยอย่างยิ่ง (หรือจะกำหนดเป็น น้อย/ค่อนข้างน้อย/ปานกลาง/ค่อนข้างมาก/มาก)
 ในการกำหนดระดับคะแนน สามารถกำหนดได้หลายระดับ เช่น ๓ ระดับ ๔ ระดับ ขึ้นอยู่กับ
 ผู้ประเมินผลจะกำหนด ซึ่งวิธีการคำนวณค่าคะแนนก็จะปฏิบัติเหมือนกับตัวอย่างข้างต้น

๒.๕.๓ กรอบแนวคิดในการประเมินผล

สามารถสรุปกรอบแนวคิดในการประเมินผลโครงการพัฒนาเกษตรกรรมยั่งยืนจังหวัด
 พัทลุง ได้ดังนี้

ภาพที่ ๑ กรอบแนวคิดการประเมินผลโครงการพัฒนาเกษตรกรรมยั่งยืนจังหวัดพัทลุง

๒.๖ วิธีการประเมินผล

๒.๖.๑ รูปแบบประเมินผล การประเมินผลครั้งนี้ได้นำแบบจำลอง IOEI มาประยุกต์ใช้ตามความเหมาะสมของช่วงระยะเวลาและขั้นตอนของกระบวนการดำเนินงาน เป็นรูปแบบการประเมินผล MIOE ประกอบไปด้วย การบริหารจัดการ (Management : M) ปัจจัยนำเข้า (Inputs : I) ผลผลิต (Outputs : O) และผลกระทบเบื้องต้น (Effects : E)

๒.๖.๒ ประเภทการประเมินผล เป็นการประเมินผลเมื่อเสร็จสิ้นโครงการ ((Post Evaluation)

๒.๖.๓ แผนแบบการประเมินผล ใช้เกณฑ์เปรียบเทียบผลที่เกิดขึ้นจริงกับเป้าหมายของโครงการ (Target)

๒.๖.๔ ประเด็นและตัวชี้วัด จากกรอบแนวคิดของการประเมินผล นำมาประยุกต์ใช้กำหนดเป็นประเด็น และตัวชี้วัดผลของโครงการ ดังนี้

ตารางที่ ๑ แสดงประเด็นและตัวชี้วัด

ประเด็น	ตัวชี้วัด
๑. การบริหารจัดการ (Management)	
๑.๑ องค์การบริหารจัดการ	- จำนวนหน่วยงาน/องค์กรที่บูรณาการในการทำงาน
๑.๒ การประชาสัมพันธ์โครงการ	- จำนวนและชนิดของสื่อที่ใช้ในการประชาสัมพันธ์เผยแพร่
๒. ปัจจัยนำเข้า (Inputs)	
๒.๑ งบประมาณ	- จำนวนงบประมาณที่ใช้จ่ายไป เทียบกับได้รับจัดสรร
๒.๒ ปัจจัยการผลิต	- จำนวนเกษตรกรที่ได้รับสนับสนุนปัจจัยการผลิต
๒.๓ องค์ความรู้	- จำนวนหน่วยงานที่ร่วมจัดนิทรรศการ
๓. ผลผลิต (Outputs)	
๓.๑ เกษตรกร	- จำนวนเกษตรกรที่ร่วมกิจกรรมสร้างการรับรู้
	- จำนวนเกษตรกรที่มีการทำเกษตรกรรมยั่งยืนแต่ละรูปแบบ
	- ร้อยละของเกษตรกรที่รับทราบข้อมูลข่าวสารการขับเคลื่อนเกษตรกรรมยั่งยืน

ตารางที่ ๑ (ต่อ)

ประเด็น	ตัวชี้วัด
๓.๒ การสื่อสารประชาสัมพันธ์	- จำนวนช่องทางในการประชาสัมพันธ์
	- ร้อยละของเกษตรกรที่รับทราบข้อมูลข่าวสารจากการประชาสัมพันธ์
	- ร้อยละของเกษตรกรที่การเปลี่ยนแปลงหลังจากนำความรู้ไปใช้ประโยชน์
๔. ผลกระทบเบื้องต้น (Effects)	
๔.๑ การผลิต	- ร้อยละของเกษตรกรนำความรู้ที่ได้รับนำไปใช้ประโยชน์
๔.๒ การพัฒนาต่อยอด	- ร้อยละของเกษตรกรนำความรู้ที่ได้รับไปถ่ายทอดแก่เกษตรกรรายอื่น
๔.๓ ทักษะคน	- ระดับความคิดเห็นที่มีต่อกิจกรรมโครงการพัฒนาเมืองเกษตรกรรมยั่งยืนที่จะดำเนินการในปี ๒๕๖๓
	- ระดับปัญหา อุปสรรคที่มีต่อการทำการเกษตรเพื่อขับเคลื่อนจังหวัดพัทลุงให้เป็นเมืองเกษตรกรรมยั่งยืน

๒.๖.๕ การรวบรวมข้อมูล

๑) วิธีการรวบรวมข้อมูล รวบรวมข้อมูลที่ได้จากแบบสัมภาษณ์เกษตรกร และเอกสารโครงการ

๒) แหล่งข้อมูล ประกอบด้วย

๒.๑) ข้อมูลปฐมภูมิ (Primary Data) ได้จากการสัมภาษณ์เกษตรกรโดยใช้แบบสอบถาม (Questionnaire) การกำหนดขนาดตัวอย่างร้อยละ ๒๕ ของเป้าหมายโครงการกิจกรรมสร้างการรับรู้ฯ (Mobile Unit) ซึ่งเท่ากับ ๓๓๐ ราย โดยจัดเก็บตัวอย่างแบบบังเอิญ ๑๑ อำเภอ ๆ ละ ๓๐ ราย โดยแบบประเมินประกอบด้วย ข้อมูลการทำเกษตรของเกษตรกร การรับรู้ข้อมูลข่าวสารและการร่วมกิจกรรมเพื่อขับเคลื่อนโครงการพัฒนาเมืองเกษตรกรรมยั่งยืนในปีที่ผ่านมา (ปีงบประมาณ ๒๕๖๒) ความคิดเห็นต่อกิจกรรมโครงการพัฒนาเมืองเกษตรกรรมยั่งยืนที่จังหวัดพัทลุงที่จะดำเนินการในปี ๒๕๖๓

ในระดับใด และประเด็นปัญหา อุปสรรคที่มีต่อการทำการเกษตรเพื่อขับเคลื่อนจังหวัดพัทลุงให้เป็นเมืองเกษตรกรรมยั่งยืน

๒.๒) ข้อมูลทุติยภูมิ (Secondary Data) ได้จากการรวบรวมข้อมูลจากเอกสาร โครงการ รายงานความก้าวหน้าผลการดำเนินงานโครงการและรายงานอื่นๆ ที่เกี่ยวข้อง

๒.๖.๖ การวิเคราะห์ข้อมูล

เป็นการวิเคราะห์เชิงปริมาณ (Quantitative Analysis) โดยใช้วิธีการทางสถิติ ได้แก่ สถิติเชิงพรรณนา (Descriptive Statistic) เช่น ค่าผลรวม ค่าเฉลี่ย และค่าร้อยละ เป็นต้น โดยแจกแจงความถี่ จัดกลุ่มประเภทข้อมูล แล้วนำเสนอในรูปตาราง เพื่อเปรียบเทียบกับเกณฑ์หรือเป้าหมายของโครงการ หรือเปรียบเทียบผลที่เกิดขึ้นก่อนและหลังโครงการ และวิเคราะห์ทัศนคติของเกษตรกรโดยใช้มาตรวัดแบบลิเคิร์ต (Likert Scale) ซึ่งมีเกณฑ์การให้คะแนนดังนี้

กำหนดระดับค่าคะแนนออกเป็น ๕ ระดับ เมื่อแทนค่าในสูตรจะได้ช่วงคะแนนเฉลี่ย $= (๕-๑)/๕ = ๐.๘๐$ จากนั้นนำช่วงคะแนนไปกำหนดระดับความสำเร็จตั้งแต่ ๑ ถึง ๕ ดังนี้

ค่าคะแนน	ผลการประเมิน
๑.๐๐ – ๑.๘๐	น้อยที่สุดหรือไม่มีปัญหา
๑.๘๑ – ๒.๖๐	น้อย
๒.๖๑ – ๓.๔๐	ปานกลาง
๓.๔๑ – ๔.๒๐	มาก
๔.๒๑ – ๕.๐๐	มากที่สุด

๒.๗ ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

เพื่อเสนอผู้บริหาร และหน่วยงานที่เกี่ยวข้องนำไปใช้ประกอบการพิจารณาสนับสนุนขับเคลื่อนการดำเนินงานโครงการพัทลุงเมืองเกษตรกรรมยั่งยืน

บทที่ ๓ สภาพทั่วไปของข้อมูลการเกษตร

จังหวัดพัทลุงได้ดำเนินการสำรวจข้อมูลการเกษตร จังหวัดพัทลุง พ.ศ. ๒๕๖๒ เป็นครั้งแรก ภายใต้งานความร่วมมือของสำนักงานสถิติจังหวัดพัทลุง และสำนักงานเกษตรจังหวัดพัทลุง เพื่อเก็บรวบรวม ข้อมูลเกี่ยวกับการปลูกพืช การเลี้ยงสัตว์ และการเลี้ยงสัตว์น้ำ เนื้อที่ถือครองทำการเกษตร การทำเกษตร เชิงเดี่ยว และการทำเกษตรกรรมยั่งยืน (เกษตรธรรมชาติ เกษตรอินทรีย์ วนเกษตร เกษตรผสมผสาน และเกษตรทฤษฎีใหม่) การใช้สารอินทรีย์ และสารเคมี เพื่อให้มีฐานข้อมูลสำหรับการกำหนด แผนงานโครงการที่สามารถแก้ไขปัญหา และตอบสนองต่อความต้องการของประชาชนได้อย่างมีประสิทธิภาพ เพิ่มพื้นที่เกษตรอินทรีย์ในจังหวัดพัทลุง และกระตุ้นให้เกิดความร่วมมือระหว่างภาครัฐ เอกชน และเกษตรกร โดยมีรายละเอียดข้อมูล ดังนี้

๓.๑ จำนวนผู้ถือครองและเนื้อที่ถือครองทำการเกษตร

ข้อมูลการเกษตรจังหวัดพัทลุง พ.ศ. ๒๕๖๒ พบว่า จังหวัดพัทลุงมีผู้ถือครองทำการเกษตรที่ขึ้น ทะเบียนเกษตรกรของสำนักงานเกษตรจังหวัด สำนักงานประมงจังหวัด และสำนักงานปศุสัตว์จังหวัด จำนวน ๘๑,๘๒๘ ราย โดยอำเภอควนขนุน มีผู้ถือครองทำการเกษตรมากที่สุด คือ ๑๔,๔๔๓ ราย (ร้อยละ ๑๗.๓) รองลงมา คือ อำเภอเมืองพัทลุง จำนวน ๑๓,๓๔๔ ราย (ร้อยละ ๑๖.๓) และอำเภอเขาชัยสน จำนวน ๗,๘๓๖ ราย (ร้อยละ ๙.๖) ตามลำดับ สำหรับอำเภอที่มีผู้ถือครองทำการเกษตรน้อยที่สุด คือ อำเภอศรีบรรพต จำนวน ๔,๐๘๓ ราย (ร้อยละ ๕.๐)

จังหวัดพัทลุง มีเนื้อที่ถือครองทำการเกษตร ๕๘๔,๑๒๐ ไร่ คิดเป็นร้อยละ ๒๗.๓ ของพื้นที่ทั้ง จังหวัด พัทลุง (๒,๑๔๐,๒๙๖ ไร่) อำเภอควนขนุน มีเนื้อที่ถือครองทำการเกษตรมากที่สุดคือ ๑๑๙,๒๙๕ ไร่ หรือร้อยละ ๒๐.๔ รองลงมาคือ อำเภอเมืองพัทลุง มีเนื้อที่ถือครอง จำนวน ๗๔,๗๘๗ ไร่ (ร้อยละ ๑๒.๘) และอำเภอปากพะยูน มีเนื้อที่ถือครอง จำนวน ๖๔,๙๒๙ ไร่ (ร้อยละ ๑๑.๑) ส่วนอำเภอกงหรา มีเนื้อที่ ถือครองทำการเกษตรน้อยที่สุด จำนวน ๕,๔๙๑ ไร่ (ร้อยละ ๐.๙) รายละเอียดตามตารางที่ ๒

ตารางที่ ๒ แสดงจำนวนและร้อยละผู้ถือครองและเนื้อที่ถือครองทำการเกษตร รายอำเภอ

อำเภอ	ผู้ถือครองทำการเกษตร		ผู้ถือครองทำการเกษตร	
	จำนวน (ราย)	ร้อยละ	เนื้อที่ (ไร่)	ร้อยละ
เมืองพัทลุง	๑๓,๓๔๔	๑๖.๓	๗๔,๗๘๗	๑๒.๘
กงหรา	๕,๒๒๘	๖.๔	๕,๔๙๑	๐.๙
เขาชัยสน	๗,๘๓๖	๙.๖	๕๙,๙๕๘	๑๐.๓
ตะโหมด	๕,๔๖๔	๖.๗	๔๕,๙๙๓	๗.๙
ควนขนุน	๑๔,๔๔๓	๑๗.๗	๑๑๙,๒๕๕	๒๐.๔
ปากพะยูน	๗,๒๓๙	๘.๘	๖๔,๙๒๙	๑๑.๑
ศรีบรรพต	๔,๐๘๓	๕.๐	๓๔,๒๐๒	๕.๙
ป่าบอน	๗,๖๑๐	๙.๓	๖๓,๐๕๐	๑๐.๘
บางแก้ว	๔,๖๗๓	๕.๗	๒๘,๕๗๐	๔.๙
ป่าพะยอม	๖,๙๐๗	๘.๔	๖๑,๒๙๙	๑๐.๕
ศรีนครินทร์	๕,๐๐๑	๖.๑	๒๖,๕๔๖	๔.๕
รวม	๘๑,๘๒๘	๑๐๐.๐	๕๘๔,๑๒๐	๑๐๐.๐

ที่มา : สำนักงานสถิติจังหวัดพัทลุง

๓.๒ ลักษณะและประเภทการทำการเกษตร

ผู้ถือครองทำการเกษตรส่วนใหญ่ของจังหวัดพัทลุง จำนวน ๓๔,๖๒๑ ราย (ร้อยละ ๔๒.๓) ทำการเกษตรโดยการปลูกพืชอย่างเดียว รองลงมาทำการเลี้ยงสัตว์อย่างเดียว จำนวน ๒๘,๙๙๗ ราย (ร้อยละ ๓๕.๕) และทำการเกษตรปลูกพืชและเลี้ยงสัตว์ จำนวน ๑๔,๐๘๒ ราย (ร้อยละ ๑๗.๒) สำหรับผู้ถือครองที่เลี้ยงสัตว์และเลี้ยงสัตว์น้ำ มีจำนวนน้อยที่สุด คือ ๒๔๘ ราย (ร้อยละ ๐.๓) นอกจากนี้ผู้ถือครองทำการเกษตรจังหวัด พัทลุง เกือบครึ่งทำการเกษตรตั้งแต่ ๒ ประเภทขึ้นไป จำนวน ๓๖,๗๓๖ ราย (ร้อยละ ๔๔.๙) รองลงมาเป็นการ ทำการเกษตรเชิงเดียว จำนวน ๓๔,๘๘๙ ราย (ร้อยละ ๔๒.๖) และทำการเกษตรผสมผสาน จำนวน ๖,๐๓๙ ราย (ร้อยละ ๗.๔)

สำหรับเนื้อที่ถือครองทำการเกษตรของจังหวัดพัทลุงส่วนใหญ่ใช้ในการปลูกพืชอย่างเดียว จำนวน ๓๗๒,๐๕๑ ไร่ (ร้อยละ ๖๓.๗) รองลงมาเป็นเนื้อที่ปลูกพืชและเลี้ยงสัตว์ จำนวน ๑๖๑,๓๐๓ ไร่ (ร้อยละ ๒๗.๖) เป็นเนื้อที่ทำการเกษตร ๓ ชนิด คือ ปลูกพืช เลี้ยงสัตว์ และเลี้ยงสัตว์น้ำ จำนวน ๓๑,๒๘๒ ไร่ (ร้อยละ ๕.๔) ในส่วนของเนื้อที่เลี้ยงสัตว์น้ำอย่างเดียว มีน้อยที่สุดเพียง ๓๔ ไร่ เท่านั้น เมื่อพิจารณาถึงประเภทของเนื้อที่ถือครองทำการเกษตร ส่วนใหญ่เกษตรกรทำการเกษตรเชิงเดียว จำนวน ๓๗๐,๘๒๐ ไร่ (ร้อยละ ๖๓.๕) รองลงมาทำการเกษตรตั้งแต่ ๒ ประเภทขึ้นไป จำนวน ๑๒๓,๕๐๕ ไร่ (ร้อยละ ๒๑.๒) และเป็นเนื้อที่ทำการเกษตรผสมผสาน จำนวน ๕๑,๐๕๘ ไร่ (ร้อยละ ๘.๗) ส่วนเนื้อที่ทำการเกษตรวนเกษตรมีน้อยที่สุดเพียง ๕๘๓ ไร่ (ร้อยละ ๐.๑) เท่านั้น รายละเอียดตามตารางที่ ๓

ตารางที่ ๓ แสดงจำนวนและร้อยละผู้ถือครองและเนื้อที่ถือครองทำการเกษตร จำแนกตามลักษณะและประเภทการทำการเกษตร

ลักษณะ/ประเภท	ผู้ถือครองทำการเกษตร		ผู้ถือครองทำการเกษตร	
	จำนวน (ราย)	ร้อยละ	เนื้อที่ (ไร่)	ร้อยละ
ลักษณะการทำการเกษตร	๘๑,๘๒๘	๑๐๐.๐	๕๘๔,๑๒๐	๑๐๐.๐
ปลูกพืช	๓๔,๖๒๑	๔๒.๓	๓๗๒,๐๕๑	๖๓.๗
เลี้ยงสัตว์	๒๘,๙๙๗	๓๕.๕	๓๒๑	๐.๑
เลี้ยงสัตว์น้ำ	๓๓๕	๐.๔	๓๔	๐.๐
ปลูกพืชและเลี้ยงสัตว์	๑๔,๐๘๒	๑๗.๒	๑๖๑,๓๐๓	๒๗.๖
ปลูกพืชและเลี้ยงสัตว์น้ำ	๑,๔๒๕	๑.๗	๑๙,๐๑๒	๓.๒
เลี้ยงสัตว์และเลี้ยงสัตว์น้ำ	๒๔๘	๐.๓	๑๑๗	๐.๐
ปลูกพืชและเลี้ยงสัตว์และเลี้ยงสัตว์น้ำ	๒,๑๒๐	๒.๖	๓๑,๒๘๒	๕.๔
ประเภทการทำการเกษตร	๘๑,๘๒๘	๑๐๐.๐	๕๘๔,๑๒๐	๑๐๐.๐
เกษตรธรรมชาติ	๓,๒๗๐	๔.๐	๓๒,๕๗๑	๕.๖
เกษตรอินทรีย์	๗๐๔	๐.๙	๔,๙๕๘	๐.๘
วนเกษตร	๙๗	๐.๑	๕๘๓	๐.๑
เกษตรผสมผสาน	๖,๐๓๙	๗.๔	๕๑,๐๕๘	๘.๗
เกษตรทฤษฎีใหม่	๙๓	๐.๑	๖๒๕	๐.๑
เกษตรเชิงเดี่ยว	๓๔,๘๘๙	๔๒.๖	๓๗๐,๘๒๐	๖๓.๕
ทำการเกษตรตั้งแต่ ๒ ประเภทขึ้นไป	๓๖,๗๓๖	๔๔.๙	๑๒๓,๕๐๕	๒๑.๒

ที่มา : สำนักงานสถิติจังหวัดพัทลุง

๓.๓ การใช้สารอินทรีย์และสารเคมี

ผู้ถือครองทำการเกษตรส่วนใหญ่ใช้สารอินทรีย์ในการทำการเกษตร จำนวน ๓๓,๘๗๐ ราย หรือ ร้อยละ ๔๑.๔ รองลงมาใช้ทั้งสารอินทรีย์และสารเคมี จำนวน ๒๕,๓๘๘ ราย (ร้อยละ ๓๑.๐) และใช้สารเคมีในการทำการเกษตรจำนวน ๒๒,๕๗๐ ราย (ร้อยละ ๒๗.๖) รายละเอียดตามตารางที่ ๔

ตารางที่ ๔ แสดงจำนวนและร้อยละผู้ถือครองทำการเกษตร จำแนกตามการใช้สารอินทรีย์และสารเคมี

ประเภท	จำนวน (ราย)	ร้อยละ
ใช้สารอินทรีย์	๓๓,๘๗๐	๔๑.๔
ใช้สารเคมี	๒๒,๕๗๐	๒๗.๖
ใช้สารอินทรีย์และสารเคมี	๒๕,๓๘๘	๓๑.๐
รวม	๘๑,๘๒๘	๑๐๐.๐

ที่มา : สำนักงานสถิติจังหวัดพัทลุง

๓.๔ การปลูกพืช

พืชสำคัญที่ผู้ถือครองทำการเกษตรส่วนใหญ่ ปลูกมากที่สุดในจังหวัดพัทลุง คือ ยางพารา จำนวน ๓๙,๙๙๕ ราย รองลงมาปลูกข้าว จำนวน ๑๒,๐๔๐ ราย ปลูกปาล์มน้ำมัน จำนวน ๖,๙๐๕ ราย ปลูกมังคุด จำนวน ๕,๐๗๒ ราย และปลูกพืชผัก จำนวน ๔,๗๖๒ ราย เป็นต้น

โดยเนื้อที่ถือครองทำการเกษตรส่วนใหญ่เป็นเนื้อที่ปลูกยางพาราซึ่งสอดคล้องกับจำนวนผู้ถือครอง คือ จำนวน ๔๗๐,๒๖๖ ไร่ รองลงมาเป็นเนื้อที่ปลูกข้าว จำนวน ๑๐๐,๐๕๗ ไร่ ปลูกปาล์มน้ำมัน จำนวน ๖๖,๕๙๙ ไร่ ปลูกมังคุด จำนวน ๙,๓๒๖ ไร่ และเนื้อที่ที่ปลูกไม้ยืนต้น และปลูกพืชผักในจำนวนที่ใกล้เคียงกัน คือ จำนวน ๗,๙๓๐ ไร่ และ ๗,๘๒๕ ไร่ ตามลำดับ รายละเอียดตามตารางที่ ๕

ตารางที่ ๕ แสดงจำนวนผู้ถือครองและเนื้อที่ปลูกพืช

ชนิด	จำนวนผู้ถือครอง (ราย)	เนื้อที่ปลูกพืช (ไร่)
ยางพารา	๓๙,๙๙๕	๔๗๐,๒๖๖
ข้าว	๑๒,๐๔๐	๑๐๐,๐๕๗
ปาล์มน้ำมัน	๖,๙๐๕	๖๖,๕๙๙
เงาะ	๒,๓๑๙	๓,๙๙๔
ทุเรียน	๓,๒๔๔	๖,๒๖๓
มังคุด	๕,๐๗๒	๙,๓๒๖
ลองกอง	๓,๕๒๗	๕,๔๕๒
สละ	๘๐๑	๒,๕๙๓
สับปะรด	๔๕๒	๒,๖๔๘
มะละกอ	๔๗๑	๗๖๗
กล้วยหอม	๙๔๘	๑,๔๗๙
ไม้ยืนต้น	๒,๖๗๙	๗,๙๓๐
พืชผัก	๔,๗๖๒	๗,๘๒๕
ถั่วลิสง/ถั่วหรั่ง/ถั่วเขียว	๖๔๒	๑,๒๕๒
พืชอาหารสัตว์	๑,๒๑๓	๓,๖๖๓
ไม้ดอก/ไม้ประดับ/สมุนไพร	๔๓๑	๕๐๔
รวม	๘๕,๕๐๑	๖๙๐,๖๑๘

ที่มา : สำนักงานสถิติจังหวัดพัทลุง

๓.๕ การเลี้ยงสัตว์

การเลี้ยงสัตว์ของจังหวัดพัทลุง ผู้ถือครองทำการเกษตรส่วนใหญ่ทำการเลี้ยงสัตว์ประเภท เป็ดไข่ จำนวน ๒๗,๔๔๙ ราย จำนวน ๖๑๖,๗๗๖ ตัว รองลงมาเลี้ยงโคเนื้อ จำนวน ๑๔,๕๗๐ ราย จำนวน ๑๐๙,๓๖๔ ตัว และเลี้ยงไก่พื้นบ้าน จำนวน ๒,๙๗๑ ราย จำนวน ๑,๐๗๑,๘๗๖ ตัว รายละเอียดตามตารางที่ ๖

ตารางที่ ๖ แสดงจำนวนผู้ถือครองและจำนวนสัตว์ที่เลี้ยง

ชนิด	จำนวนผู้ถือครอง (ราย)	จำนวนสัตว์ที่เลี้ยง (ตัว)
โคเนื้อ	๑๔,๕๗๐	๑๐๙,๓๖๔
โคนม	๒๑๑	๗,๑๙๗
สุกร	๒,๐๕๖	๑๔๒,๓๘๔
แพะ	๔๔๑	๓๐,๒๐๑
ไก่เนื้อ	๒,๒๔๗	๔,๗๙๕,๗๑๕
ไก่ไข่	๒,๔๓๑	๔๒๘,๙๔๘
ไก่พื้นบ้าน	๒,๙๗๑	๑,๐๗๑,๘๗๖
เป็ดเนื้อ	๒,๖๐๙	๘๖,๕๓๖
เป็ดไข่	๒๗,๔๔๙	๖๑๖,๗๗๖
กระป๋อง	๓๔๒	๔,๐๒๖
รวม	๕๕,๓๒๗	๗,๒๙๓,๐๒๓

ที่มา : สำนักงานสถิติจังหวัดพัทลุง

๓.๖ การเลี้ยงสัตว์น้ำ

สัตว์น้ำที่สำคัญที่ผู้ถือครองทำการเกษตรเลี้ยง มากที่สุด ได้แก่ ปลาดุก จำนวน ๒,๑๕๐ ราย เนื้อที่เลี้ยง จำนวน ๙๑๗ ไร่ รองลงมาคือ ปลานิล จำนวน ๑,๕๐๔ ราย เนื้อที่เลี้ยง จำนวน ๓,๗๐๔ ไร่ และเลี้ยงกุ้ง จำนวน ๘๕ ราย เนื้อที่เลี้ยง จำนวน ๔๘ ไร่ นอกจากนั้นเป็นการเลี้ยงสัตว์น้ำอื่นๆ จำนวน ๕๘๕ ราย เนื้อที่เลี้ยง ๕๘๘ ไร่ โดยผู้ถือครองที่เลี้ยงสัตว์น้ำที่สำคัญของ จังหวัดพัทลุงส่วนใหญ่นิยมเลี้ยงในบ่อดิน รองลงมา เลี้ยงในรูปแบบอื่นๆ เช่น ปลาดุกเลี้ยงในบ่อพลาสติก และตามร่องสวนเลี้ยงปลานิล รายละเอียดตามตารางที่ ๗

ตารางที่ ๗ แสดงผู้ถือครองและเนื้อที่เลี้ยงสัตว์น้ำ

ชนิด	จำนวนผู้ถือครอง (ราย)	เนื้อที่เลี้ยงสัตว์น้ำ (ไร่)
ปลาตาก	๒,๑๕๐	๙๑๗
ปลานิล	๑,๕๐๔	๓,๗๐๔
กุ้ง	๘๕	๔๘
สัตว์น้ำอื่นๆ	๕๘๕	๕๘๘
รวม	๔,๓๒๔	๕,๒๕๗

ที่มา : สำนักงานสถิติจังหวัดพัทลุง

บทที่ ๔ ผลการประเมิน

การประเมินผลโครงการพัทลุงเมืองเกษตรกรรมยั่งยืน ประกอบด้วย ๔ ส่วน คือ

ส่วนที่ ๑ ข้อมูลการทำเกษตรของเกษตรกร

ส่วนที่ ๒ การรับรู้ข้อมูลข่าวสารและการร่วมกิจกรรมเพื่อขับเคลื่อนโครงการพัทลุงเมืองเกษตรกรรมยั่งยืนในปีที่ผ่านมา (ปีงบประมาณ ๒๕๖๒)

ส่วนที่ ๓ ความคิดเห็นต่อกิจกรรมโครงการพัทลุงเมืองเกษตรกรรมยั่งยืนที่จังหวัดพัทลุงที่จะดำเนินการในปี ๒๕๖๓

ส่วนที่ ๔ ประเด็นปัญหา อุปสรรคที่มีต่อการทำการเกษตรเพื่อขับเคลื่อนจังหวัดพัทลุงให้เป็นเมืองเกษตรกรรมยั่งยืน

ส่วนที่ ๕ ความต้องการของท่านที่จะให้หน่วยงานดำเนินการในปี ๒๕๖๓-๒๕๖๔ เพื่อขับเคลื่อนโครงการฯ

ส่วนที่ ๖ ข้อคิดเห็นและข้อเสนอแนะของเกษตรกรต่อการขับเคลื่อนจังหวัดพัทลุงให้เป็นเมืองเกษตรกรรมยั่งยืน

๔.๑ ข้อมูลทั่วไปและข้อมูลการทำเกษตรของเกษตรกร

๑) เพศ เกษตรกรส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง คิดเป็นร้อยละ ๖๖.๓๖ เพศชาย คิดเป็นร้อยละ ๓๓.๖๔

๒) อายุ ส่วนใหญ่อยู่ในช่วงอายุ ๔๑ – ๖๐ ปี คิดเป็นร้อยละ ๖๕.๑๕ อายุโดยเฉลี่ย ๕๕ ปี อายุต่ำสุด ๒๕ ปี และอายุมากที่สุด ๘๓ ปี

๓) อาชีพหลัก เกษตรกรส่วนใหญ่ประกอบอาชีพหลักภาคการเกษตร คิดเป็นร้อยละ ๙๘.๔๘ และนอกภาคการเกษตร คิดเป็นร้อยละ ๑.๕๒

๔) รูปแบบการทำการเกษตรกรรมยั่งยืน เกษตรกรทำการเกษตรภายใต้รูปแบบเกษตรกรรมยั่งยืน คิดเป็นร้อยละ ๙๘.๑๘ และไม่เป็นเกษตรกรรมยั่งยืน คิดเป็นร้อยละ ๑.๘๒ โดยทำการเกษตรภายใต้รูปแบบเกษตรกรรมยั่งยืน ดังนี้ เกษตรผสมผสาน คิดเป็นร้อยละ ๘๐.๐๐ เกษตรอินทรีย์ คิดเป็นร้อยละ ๑๖.๐๖ คิดเป็นร้อยละ เกษตรธรรมชาติ คิดเป็นร้อยละ ๑๕.๑๕ เกษตรทฤษฎีใหม่ คิดเป็นร้อยละ ๑๔.๒๔ วนเกษตร หรือไร่นาป่าผสม คิดเป็นร้อยละ ๓.๐๓ และเกษตรอื่นๆ คิดเป็นร้อยละ ๑.๕๒

๕) การเป็นสมาชิกของกลุ่มเกษตรกร/สหกรณ์/เครือข่าย/สถาบัน ฯลฯ เกษตรกรเป็นสมาชิก คิดเป็นร้อยละ ๘๐.๙๑ และไม่เป็นสมาชิก คิดเป็นร้อยละ ๑๙.๐๙

๖) วัตถุประสงค์ของการผลิตด้านการเกษตร เกษตรกรทำการผลิตด้านการเกษตรเพื่อบริโภคในครัวเรือนและขาย คิดเป็นร้อยละ ๘๖.๓๖ รองลงมาบริโภคในครัวเรือนอย่างเดียว คิดเป็นร้อยละ ๑๒.๑๒ และขายอย่างเดียว คิดเป็นร้อยละ ๑.๕๒ ตามลำดับ

๗) การรับรองมาตรฐานการผลิต ผลผลิตของเกษตรกรส่วนใหญ่ไม่ได้รับการรับรองมาตรฐาน คิดเป็นร้อยละ ๗๑.๘๒ และได้รับการรับรองมาตรฐาน คิดเป็นร้อยละ ๒๘.๑๘ กรณีที่ไม่ได้รับการรับรองมาตรฐานเนื่องจากเกษตรกรผลิตไว้กินเอง คิดเป็นร้อยละ ๖๓.๙๔ ไม่ทราบว่าต้องขอใบรับรองมาตรฐานการผลิตได้จากหน่วยงานใด คิดเป็นร้อยละ ๖.๙๗ การรับรองมาตรฐานไม่มีความสำคัญสำหรับการผลิตของตนเอง คิดเป็นร้อยละ ๖.๐๖ และการขอรับรองมาตรฐานมีความยุ่งยาก คิดเป็นร้อยละ ๔.๒๔ ตามลำดับ สำหรับ

เกษตรกรที่ได้รับการรับรองมาตรฐาน พบว่า ได้รับการรับรองมาตรฐาน GAP คิดเป็นร้อยละ ๕๐.๕๔ มาตรฐานอินทรีย์ คิดเป็นร้อยละ ๔๐.๘๖ มาตรฐาน Q คิดเป็นร้อยละ ๑๑.๘๓ มาตรฐาน PGS คิดเป็นร้อยละ ๑๐.๗๕ และมาตรฐานอื่นๆ เช่น SL Organic Thailand SDGsPGS คิดเป็นร้อยละ ๕.๓๘

๘) ช่องทางการจำหน่ายผลผลิต เกษตรกรส่วนใหญ่จำหน่ายผลผลิตเอง คิดเป็นร้อยละ ๖๔.๒๔ รองลงมาจำหน่ายให้กับพ่อค้าในท้องถิ่น ๓๔.๘๕ และไม่จำหน่ายผลิตเพื่อบริโภคในครัวเรือน คิดเป็นร้อยละ ๑๒.๑๒ และอื่นๆ เช่น จำหน่ายให้กับกลุ่ม/สหกรณ์/สถาบันต่างๆ จำหน่ายให้กับพ่อค้าคนกลาง จำหน่ายผ่านไลน์ เฟสบุ๊ก คิดเป็นร้อยละ ๑๘.๔๙

รายละเอียดดังตารางที่ ๘

ตารางที่ ๘ แสดงข้อมูลทั่วไปและข้อมูลการทำเกษตรของเกษตรกร

รายการ	จำนวน	ร้อยละ	ค่าเฉลี่ย	ต่ำสุด	สูงสุด
๑. เพศ	๓๓๐	๑๐๐.๐๐			
หญิง	๒๑๙	๖๖.๓๖			
ชาย	๑๑๑	๓๓.๖๔			
๒. อายุ	๓๓๐	๑๐๐.๐๐	๕๕	๒๕	๘๓
๒๐ – ๔๐ ปี	๒๕	๗.๕๘			
๔๑ – ๖๐ ปี	๒๑๕	๖๕.๑๕			
๖๑ – ๘๐ ปี	๘๘	๒๖.๖๗			
มากกว่า ๘๐ ปี ขึ้นไป	๒	๐.๖๑			
๓. อาชีพหลัก					
๑) ภาคการเกษตร	๓๒๕	๙๘.๔๘			
ด้านพืช	๓๑๗	๙๖.๐๖			
ด้านประมง	๙๐	๒๗.๒๗			
ด้านปศุสัตว์	๑๔๘	๔๕.๘๕			
๒) นอกภาคการเกษตร	๕	๑.๕๒			
๔. รูปแบบการทำเกษตรกรรมยั่งยืน	๓๓๐	๑๐๐.๐๐			
๑) ไม่เป็นเกษตรกรรมยั่งยืน	๖	๑.๘๒			
๒) เป็นเกษตรกรรมยั่งยืน (ตอบได้มากกว่า ๑ ข้อ)	๓๒๔	๙๘.๑๘			
เกษตรผสมผสาน	๒๖๔	๘๐.๐๐			
เกษตรอินทรีย์	๕๓	๑๖.๐๖			
เกษตรธรรมชาติ	๕๐	๑๕.๑๕			
เกษตรทฤษฎีใหม่	๔๗	๑๔.๒๔			
วนเกษตรหรือไร่นาป่าผสม	๑๐	๓.๐๓			
เกษตรอื่นๆ	๕	๑.๕๒			

ตารางที่ ๘ (ต่อ)

รายการ	จำนวน	ร้อยละ	ค่าเฉลี่ย	ต่ำสุด	สูงสุด
๕. การเป็นสมาชิกของกลุ่มเกษตรกร/สหกรณ์ /เครือข่าย/สถาบัน ฯลฯ					
เป็นสมาชิก	๒๖๗	๘๐.๙๑			
ไม่เป็นสมาชิก	๖๓	๑๙.๐๙			
๖. วัตถุประสงค์ของการผลิตด้านการเกษตร					
บริโภคในครัวเรือนอย่างเดียว	๔๐	๑๒.๑๒			
ขายอย่างเดียว	๕	๑.๕๒			
บริโภคในครัวเรือนและที่เหลือขาย	๒๘๕	๘๖.๓๖			
๗. การรับรองมาตรฐานการผลิต	๓๓๐	๑๐๐.๐๐			
๑) ไม่ได้รับการรับรองมาตรฐาน (ตอบได้มากกว่า ๑ ข้อ)	๒๓๗	๗๑.๘๒			
ผลิตไว้กินเอง	๒๑๑	๖๓.๙๔			
การขอรับรองมาตรฐานมีความยุ่งยาก	๑๔	๔.๒๔			
ไม่ทราบว่าต้องขอใบรับรองมาตรฐาน การผลิตได้จากหน่วยงานใด	๒๓	๖.๙๗			
การรับรองมาตรฐานไม่มีความสำคัญ สำหรับการผลิตของตนเอง	๒๐	๖.๐๖			
๒) ได้รับการรับรองมาตรฐาน (ตอบได้มากกว่า ๑ ข้อ)	๙๓	๒๘.๑๘			
GAP	๔๗	๕๐.๕๔			
SL	๑	๑.๐๘			
PGS	๑๐	๑๐.๗๕			
Organic Thailand	๒	๒.๑๕			
อินทรีย์	๓๘	๔๐.๘๖			
มาตรฐาน Q	๑๑	๑๑.๘๓			
SDGsPGS	๒	๒.๑๕			
๘. ช่องทางการจำหน่ายผลผลิต (ตอบได้มากกว่า ๑ ข้อ)	๓๓๐	๑๐๐.๐๐			
จำหน่ายเอง	๒๑๒	๖๔.๒๔			
จำหน่ายให้กับพ่อค้าคนกลาง	๒๗	๘.๑๘			
จำหน่ายให้กับพ่อค้าในท้องถิ่น	๑๑๕	๓๔.๘๕			
จำหน่ายให้กับกลุ่ม/สหกรณ์/สถาบันต่างๆ	๓๒	๙.๗๐			
จำหน่ายผ่านไลน์ เฟสบุ๊ก	๑	๐.๓๐			
ไม่จำหน่ายผลิตเพื่อไว้บริโภคในครัวเรือน	๓๙	๑๑.๘๒			

๔.๒ การรับรู้ข้อมูลข่าวสารและการร่วมกิจกรรมเพื่อขับเคลื่อนโครงการพัทลุงเมืองเกษตรกรรมยั่งยืนในปีที่ผ่านมา (ปีงบประมาณ ๒๕๖๒)

เกษตรกรมีการรับรู้ข้อมูลข่าวสารและเข้าร่วมกิจกรรมเพื่อขับเคลื่อนโครงการพัทลุงเมืองเกษตรกรรมยั่งยืนในปีที่ ๒๕๖๒ ในเรื่องต่างๆ ดังนี้

๑) การรับทราบข้อมูลการทำข้อตกลง (MOU) ระหว่างผู้ว่าราชการจังหวัดพัทลุงกับกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ โดยกำหนดพื้นที่เป้าหมายในการขับเคลื่อนเกษตรกรรมยั่งยืนทั้งจังหวัด จำนวน ๑.๓ ล้านไร่ และพื้นที่เกษตรอินทรีย์ ๑๐,๘๐๐ ไร่ ภายในปี ๒๕๖๔ โดยเกษตรกรรับทราบข้อมูล คิดเป็นร้อยละ ๗๐.๙๑ และไม่ทราบข้อมูล คิดเป็นร้อยละ ๒๙.๐๙

๒) การร่วมกิจกรรมสร้างการรับรู้เกษตรกรรมยั่งยืนเพื่อเพิ่มพื้นที่เกษตรอินทรีย์ในปี ๒๕๖๒ เกษตรกรมีการเข้าร่วมกิจกรรมสร้างการรับรู้เกษตรกรรมยั่งยืนเพื่อเพิ่มพื้นที่เกษตรอินทรีย์ในปี ๒๕๖๒ คิดเป็นร้อยละ ๖๒.๗๓ และไม่ได้เข้าร่วมกิจกรรม คิดเป็นร้อยละ ๓๗.๒๗ โดยผู้เข้าร่วมกิจกรรมเข้ารับฟังการเสวนาสังเคราะห์การรับรู้ คิดเป็นร้อยละ ๑๐๐.๐๐ รับการสนับสนุนสารชีวภัณฑ์ทดแทนสารเคมี สาร พด. เพื่อการปรับปรุงบำรุงดิน คิดเป็นร้อยละ ๖๖.๑๘ ชมการจัดนิทรรศการสารชีวภัณฑ์ทดแทนสารเคมี/การปรับปรุงคุณภาพดิน คิดเป็นร้อยละ ๕๗.๐๐ และรับการตรวจสอบการเคมีตกค้างในเลือด คิดเป็นร้อยละ ๔๑.๐๖ ตามลำดับ

๓) การรับทราบข้อมูลการประชาสัมพันธ์การขับเคลื่อนเกษตรกรรมยั่งยืนของจังหวัดพัทลุง เกษตรกรรับทราบข้อมูลการประชาสัมพันธ์การขับเคลื่อนเกษตรกรรมยั่งยืนของจังหวัดพัทลุง คิดเป็นร้อยละ ๙๓.๐๓ และไม่ทราบข้อมูล คิดเป็นร้อยละ ๖.๙๗ โดยมีช่องทางการรับทราบข้อมูลดังกล่าว จากเจ้าหน้าที่ของรัฐ คิดเป็นร้อยละ ๖๙.๗๑ ผู้นำท้องถิ่น คิดเป็นร้อยละ ๕๙.๙๓ ป้ายประชาสัมพันธ์รณรงค์ตามสถานที่ของส่วนราชการต่างๆ คิดเป็นร้อยละ ๒๖.๐๖ และอื่นๆ เช่น สื่อวิทยุ spot วิทยุ แผ่นพับเกษตรกรรม ๕ รูปแบบ เฟสบุ๊ก ไลน์ เว็บไซต์ คิดเป็นร้อยละ ๔๑.๓๗

๔) การเข้าร่วมรับฟังการชี้แจงแนวทาง นโยบาย หรือโครงการที่เกี่ยวข้องกับการขับเคลื่อนพัทลุงให้เป็นเมืองเกษตรกรรมยั่งยืน เกษตรกรเข้าร่วม คิดเป็นร้อยละ ๗๘.๑๘ และไม่ได้เข้าร่วม คิดเป็นร้อยละ ๒๑.๘๒

๕) การเข้าร่วมการฝึกอบรม/การถ่ายทอดความรู้จากหน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับการทำเกษตรเพื่อขับเคลื่อนการทำเกษตรกรรมยั่งยืนของจังหวัดพัทลุง เกษตรกรมีการเข้าร่วมการฝึกอบรม/การถ่ายทอดความรู้จากหน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับการทำเกษตรเพื่อขับเคลื่อนการทำเกษตรกรรมยั่งยืนของจังหวัดพัทลุง คิดเป็นร้อยละ ๘๔.๘๕ และไม่ได้เข้าร่วม คิดเป็นร้อยละ ๑๕.๑๕

๖) การนำความรู้ที่ได้รับการฝึกอบรม/การถ่ายทอดความรู้จากหน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับการทำเกษตรเพื่อขับเคลื่อนการทำเกษตรกรรมยั่งยืนของจังหวัดพัทลุงไปใช้ประโยชน์ เกษตรกรมีการนำความรู้ที่ได้รับการฝึกอบรม/การถ่ายทอดความรู้จากหน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับการทำเกษตรเพื่อขับเคลื่อนการทำเกษตรกรรมยั่งยืนของจังหวัดพัทลุง ไปใช้ประโยชน์ คิดเป็นร้อยละ ๙๓.๕๗ และไม่ได้นำไปใช้ประโยชน์ คิดเป็นร้อยละ ๖.๔๓

๗) การเปลี่ยนแปลงหลังจากนำความรู้ไปใช้ประโยชน์ เกษตรกรมีการเปลี่ยนแปลงหลังจากนำความรู้ไปใช้ประโยชน์ คิดเป็นร้อยละ ๙๘.๐๙ และไม่มีการเปลี่ยนแปลง คิดเป็นร้อยละ ๑.๙๑ โดยเกษตรกรมีการเปลี่ยนด้านการผลิต คิดเป็นร้อยละ ๙๙.๒๒ เช่น ผลิตเพิ่มขึ้น ผลผลิตมีคุณภาพ ฯลฯ การเปลี่ยนแปลงด้านการตลาด คิดเป็นร้อยละ ๑๖.๓๔ เช่น มีตลาดรองรับผลผลิต ช่องทางการจำหน่ายเพิ่มขึ้น ฯลฯ และการ

เปลี่ยนด้านการแปรรูป คิดเป็นร้อยละ ๑๒.๐๖ เช่น มีการแปรรูปผลผลิตเพิ่มขึ้น มีความหลากหลาย สามารถเพิ่มมูลค่าให้ผลผลิต ฯลฯ

๘) การนำความรู้ที่ได้รับไปถ่ายทอดให้แก่เกษตรกรรายอื่น เกษตรกรมีการนำความรู้ที่ได้รับจากการอบรมไปถ่ายทอดให้แก่เกษตรกรรายอื่น คิดเป็นร้อยละ ๖๒.๕๐ และไม่ได้ไปถ่ายทอดให้แก่เกษตรกรรายอื่น คิดเป็นร้อยละ ๓๗.๕๐

รายละเอียดดังตารางที่ ๙

ตารางที่ ๙ แสดงการรับรู้ข้อมูลข่าวสารและการร่วมกิจกรรมเพื่อขับเคลื่อนโครงการพัฒนาเมืองเกษตรกรรมยั่งยืนในปีที่ผ่านมา (ปีงบประมาณ ๒๕๖๒)

รายการ	จำนวน (ราย)	ร้อยละ
๑. การรับทราบข้อมูลการทำข้อตกลง (MOU) ระหว่างผู้ว่าราชการจังหวัดพัฒนากับกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ โดยกำหนดพื้นที่เป้าหมายในการขับเคลื่อนเกษตรกรรมยั่งยืนทั้งจังหวัด จำนวน ๑.๓ ล้านไร่ และพื้นที่เกษตรอินทรีย์ ๑๐,๘๐๐ ไร่ ในปี ๒๕๖๔	๓๓๐	๑๐๐.๐๐
๑) ทราบ	๒๓๔	๗๐.๙๑
๒) ไม่ทราบ	๙๖	๒๙.๐๙
๒. การร่วมกิจกรรมสร้างการรับรู้เกษตรกรรมยั่งยืนเพื่อเพิ่มพื้นที่เกษตรอินทรีย์ในปี ๒๕๖๒	๓๓๐	๑๐๐.๐๐
๑) ไม่ได้เข้าร่วม	๑๒๓	๓๗.๒๗
๒) เข้าร่วม (ตอบได้มากกว่า ๑ ข้อ)	๒๐๗	๖๒.๗๓
- รับฟังการเสวนาสร้างการรับรู้	๒๐๗	๑๐๐.๐๐
- รับการตรวจสอบสารเคมีตกค้างในเลือด	๘๕	๔๑.๐๖
- ชมการจัดนิทรรศการสารชีวภัณฑ์ทดแทนสารเคมี/การปรับปรุงคุณภาพดิน	๑๑๘	๕๗.๐๐
- รับการสนับสนุนสารชีวภัณฑ์ทดแทนสารเคมี สาร พด. เพื่อการปรับปรุงบำรุงดิน	๑๓๗	๖๖.๑๘
๓. การรับทราบข้อมูลการประชาสัมพันธ์การขับเคลื่อนเกษตรกรรมยั่งยืนของจังหวัดพัฒน	๓๓๐	๑๐๐.๐๐
๑) ไม่รับทราบ	๒๓	๖.๙๗
๒) รับทราบ	๓๐๗	๙๓.๐๓
- สื่อวิทยุ spot วิทยุ	๖๘	๒๒.๑๕
- ป้ายประชาสัมพันธ์รณรงค์ตามสถานที่ของส่วนราชการต่างๆ	๘๐	๒๖.๐๖
- แผ่นพับเกษตรกรรม ๕ รูปแบบ	๕๐	๑๖.๒๙
- เจ้าหน้าที่ของรัฐ	๒๑๔	๖๔.๗๑

ตารางที่ ๙ (ต่อ)

รายการ	จำนวน (ราย)	ร้อยละ
- ผู้นำท้องถิ่น	๑๘๔	๕๙.๙๓
- อื่นๆ เช่น เฟสบุ๊ก ไลน์ เว็บไซต์	๙	๒.๙๓
๔. การเข้าร่วมรับฟังการชี้แจงแนวทาง นโยบาย หรือโครงการที่เกี่ยวข้องกับการขับเคลื่อนพัทลุงให้เป็นเมืองเกษตรกรรมยั่งยืน	๓๓๐	๑๐๐.๐๐
๑) เข้าร่วม	๒๕๘	๗๘.๑๘
๒) ไม่ได้เข้าร่วม	๗๒	๒๑.๘๒
๕. การฝึกอบรม/การถ่ายทอดความรู้จากหน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับการทำเกษตรเพื่อขับเคลื่อนการทำเกษตรกรรมยั่งยืนของจังหวัดพัทลุง	๓๓๐	๑๐๐.๐๐
๑) ได้รับ	๒๘๐	๘๔.๘๕
๒) ไม่ได้รับ	๕๐	๑๕.๑๕
๖. การนำความรู้ไปใช้ประโยชน์ (กรณีที่ได้รับการฝึกอบรม/การถ่ายทอดความรู้จากหน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับการทำเกษตรเพื่อขับเคลื่อนการทำเกษตรกรรมยั่งยืนของจังหวัดพัทลุง)		
๑) นำไปใช้	๒๖๒	๙๓.๕๗
๒) ไม่ได้นำไปใช้	๑๘	๖.๔๓
๗. การเปลี่ยนแปลงในภาพรวมหลังนำความรู้ไปใช้ประโยชน์	๒๖๒	๑๐๐.๐๐
๑) ไม่เปลี่ยนแปลง	๕	๑.๙๑
๒) เปลี่ยนแปลง (ตอบได้มากกว่า ๑ ข้อ)	๒๕๗	๙๘.๐๙
- ด้านการผลิต	๒๕๕	๙๙.๒๒
- ด้านการแปรรูป	๓๑	๑๒.๐๖
- ด้านการตลาด	๔๒	๑๖.๓๔
๘. การนำความรู้ที่ได้รับจากการอบรมไปถ่ายทอดแก่เกษตรกรรายอื่น	๒๘๐	๑๐๐.๐๐
๑) ไปถ่ายทอด	๑๗๕	๖๒.๕๐
๒) ไม่ได้ไปถ่ายทอด	๑๐๕	๓๗.๕๐

๔.๓ ความคิดเห็นต่อกิจกรรมโครงการพัทลุงเมืองเกษตรกรรมยั่งยืนจังหวัดพัทลุง ที่ดำเนินการใน ปีงบประมาณ ๒๕๖๓

เกษตรกรมีความคิดเห็นต่อกิจกรรมโครงการพัทลุงเมืองเกษตรกรรมยั่งยืนจังหวัดพัทลุง ที่ดำเนินการในปีงบประมาณ ๒๕๖๓ ดังนี้

- ๑) การสร้างการรับรู้และการปลูกจิตสำนึก เกษตรกรเห็นด้วยกับการจัดกิจกรรมสร้างการรับรู้และการปลูกจิตสำนึก คิดเป็นร้อยละ ๖๔.๒๗ และเห็นด้วยเป็นอย่างมาก คิดเป็นร้อยละ ๓๕.๗๖
 - ๒) การปรับปรุงฐานข้อมูลด้านการเกษตรของจังหวัดพัทลุงและพื้นที่เกษตรกรรมยั่งยืน เกษตรกรเห็นด้วยกับการปรับปรุงฐานข้อมูลด้านการเกษตรของจังหวัดพัทลุงและพื้นที่เกษตรกรรมยั่งยืน คิดเป็นร้อยละ ๗๔.๒๔ และเห็นด้วยเป็นอย่างมาก คิดเป็นร้อยละ ๒๕.๗๖
 - ๓) พัฒนาระบบเกษตรอินทรีย์แบบมีส่วนร่วมจังหวัดพัทลุง (SDGsPGS) เกษตรกรเห็นด้วยกับการพัฒนาระบบเกษตรอินทรีย์แบบมีส่วนร่วมจังหวัดพัทลุง (SDGsPGS) คิดเป็นร้อยละ ๖๗.๕๘ และเห็นด้วยเป็นอย่างมาก คิดเป็นร้อยละ ๓๒.๔๒
 - ๔) เทคโนโลยีเพื่อการผลิตพืชอินทรีย์ เกษตรกรเห็นด้วยกับเทคโนโลยีเพื่อการผลิตพืชอินทรีย์ คิดเป็นร้อยละ ๖๗.๘๘ และเห็นด้วยเป็นอย่างมาก คิดเป็นร้อยละ ๓๒.๑๒
 - ๕) การจัดการศัตรูพืชเพื่อความปลอดภัยด้านอาหาร เกษตรกรเห็นด้วยกับการจัดการศัตรูพืชเพื่อความปลอดภัยด้านอาหาร คิดเป็นร้อยละ ๕๙.๐๙ และเห็นด้วยเป็นอย่างมาก คิดเป็นร้อยละ ๔๐.๙๑
 - ๖) พัฒนาศักยภาพกลุ่มผลิตไม้ผล เกษตรกรเห็นด้วยกับการพัฒนาศักยภาพกลุ่มผลิตไม้ผล คิดเป็นร้อยละ ๗๖.๖๖ เห็นด้วยเป็นอย่างมาก คิดเป็นร้อยละ ๒๒.๓๔
 - ๗) ส่งเสริมเกษตรเพื่ออาหารกลางวันในโรงเรียน เกษตรกรเห็นด้วยกับการส่งเสริมเกษตรเพื่ออาหารกลางวันในโรงเรียน คิดเป็นร้อยละ ๖๔.๘๕ เห็นด้วยเป็นอย่างมาก คิดเป็นร้อยละ ๓๕.๑๕
 - ๘) ส่งเสริมสนับสนุนการปลูกพืชสมุนไพรและเครื่องเทศ เกษตรกรเห็นด้วยกับการส่งเสริมสนับสนุนการปลูกพืชสมุนไพรและเครื่องเทศ คิดเป็นร้อยละ ๖๙.๐๙ เห็นด้วยเป็นอย่างมาก คิดเป็นร้อยละ ๓๐.๙๑
 - ๙) การเลี้ยงปศุสัตว์แนวทางเกษตรธรรมชาติ เกษตรกรเห็นด้วยกับการเลี้ยงปศุสัตว์แนวทางเกษตรธรรมชาติ คิดเป็นร้อยละ ๖๖.๓๖ เห็นด้วยเป็นอย่างมาก คิดเป็นร้อยละ ๓๓.๖๔
 - ๑๐) ประมงยั่งยืน เกษตรกรเห็นด้วยกับการส่งเสริมประมงยั่งยืน คิดเป็นร้อยละ ๗๓.๐๓ เห็นด้วยเป็นอย่างมาก คิดเป็นร้อยละ ๒๖.๙๗
 - ๑๑) มหกรรมพัทลุงเมืองเกษตรอินทรีย์วิถียั่งยืน เกษตรกรเห็นด้วยกับการจัดมหกรรมพัทลุงเมืองเกษตรอินทรีย์วิถียั่งยืน คิดเป็นร้อยละ ๖๓.๖๔ เห็นด้วยเป็นอย่างมาก คิดเป็นร้อยละ ๓๖.๓๖
 - ๑๒) เพิ่มขีดความสามารถในการบริหารจัดการผลไม้ เกษตรกรเห็นด้วยกับกิจกรรมการเพิ่มขีดความสามารถในการบริหารจัดการผลไม้ คิดเป็นร้อยละ ๗๐.๓๐ เห็นด้วยเป็นอย่างมาก คิดเป็นร้อยละ ๒๙.๗๐
- รายละเอียดดังตารางที่ ๑๐

ตารางที่ ๑๐ แสดงข้อมูลระดับความคิดเห็นของเกษตรกรต่อกิจกรรมโครงการพัฒนาเมืองเกษตรกรรมยั่งยืน
ที่จังหวัดพัทลุงที่จะดำเนินการในปี ๒๕๖๓

กิจกรรม	ระดับ/ร้อยละ ความคิดเห็น				
	เห็นด้วยเป็น อย่างมาก	เห็นด้วย	ไม่เห็น ด้วย	มีข้อเสนอแนะ (ระบุ)	รวม
๑. การสร้างการรับรู้และการปลูกจิตสำนึก	๑๑๘	๒๑๒	-	-	๓๓๐
	๓๕.๗๖	๖๔.๒๔	-	-	๑๐๐
๒. การปรับปรุงฐานข้อมูลด้านการเกษตรของจังหวัด พัทลุงและพื้นที่เกษตรกรรมยั่งยืน	๘๕	๒๔๕	-	-	๓๓๐
	๒๕.๗๖	๗๔.๒๔	-	-	๑๐๐
๓. พัฒนาระบบเกษตรอินทรีย์แบบมีส่วนร่วมจังหวัด พัทลุง (SDGsPGS)	๑๐๗	๒๒๓	-	-	๓๓๐
	๓๒.๔๒	๖๗.๕๘	-	-	๑๐๐
๔. เทคโนโลยีเพื่อการผลิตพืชอินทรีย์	๑๐๖	๒๒๔	-	-	๓๓๐
	๓๒.๑๒	๖๗.๘๘	-	-	๑๐๐
๕. การจัดการศัตรูพืชเพื่อความปลอดภัยด้านอาหาร	๑๓๕	๑๙๕	-	-	๓๓๐
	๔๐.๙๑	๕๙.๐๙	-	-	๑๐๐
๖. การพัฒนาศักยภาพกลุ่มผลิตไม้ผล	๗๒	๒๕๘	-	-	๓๓๐
	๒๑.๘๒	๗๘.๑๘	-	-	๑๐๐
๗. ส่งเสริมเกษตรเพื่ออาหารกลางวันในโรงเรียน	๑๑๖	๒๑๔	-	-	๓๓๐
	๓๕.๑๕	๖๔.๘๕	-	-	๑๐๐
๘. ส่งเสริมสนับสนุนการปลูกพืชสมุนไพรและเครื่องเทศ	๑๐๒	๒๒๘	-	-	๓๓๐
	๓๐.๙๑	๖๙.๐๙	-	-	๑๐๐
๙. การเลี้ยงปศุสัตว์แนวทางเกษตรธรรมชาติ	๑๑๑	๒๑๙	-	-	๓๓๐
	๓๓.๖๔	๖๖.๓๖	-	-	๑๐๐
๑๐. ประมงยั่งยืน	๘๒	๒๔๑	-	-	๓๓๐
	๒๖.๙๗	๗๓.๐๓	-	-	๑๐๐
๑๑. มหกรรมพัทลุงเมืองเกษตรอินทรีย์ วิถียั่งยืน	๑๒๐	๒๑๐	-	-	๓๓๐
	๓๖.๓๖	๖๓.๖๔	-	-	๑๐๐
๑๒. เพิ่มขีดความสามารถในการบริหารจัดการผลไม้	๙๘	๒๓๒	-	-	๓๓๐
	๒๙.๗๐	๗๐.๓๐	-	-	๑๐๐

๔.๔ ประเด็นปัญหา อุปสรรคที่มีต่อการทำการเกษตรเพื่อขับเคลื่อนจังหวัดพัทลุงให้เป็นเมือง

เกษตรกรรมยั่งยืน

ปัญหา อุปสรรคที่มีต่อการทำการเกษตรของเกษตรกรในการขับเคลื่อนจังหวัดพัทลุงให้เป็นเมืองเกษตรกรรมยั่งยืน ดังนี้

๑) เงินทุน เกษตรกรเห็นว่าเงินทุนเป็นปัญหาและอุปสรรคในการทำเกษตร ในระดับมาก ค่าเฉลี่ยอยู่ที่ระดับ ๓.๔๗ หรือคิดเป็นร้อยละ ๖๙.๓๙

๒) แรงงาน เกษตรกรเห็นว่าแรงงานเป็นปัญหาและอุปสรรคในการทำเกษตร ในระดับปานกลาง ค่าเฉลี่ยอยู่ที่ระดับ ๓.๐๔ หรือคิดเป็นร้อยละ ๖๐.๗๓

๓) เทคโนโลยี เกษตรกรเห็นว่าเทคโนโลยีเป็นปัญหาและอุปสรรคในการทำเกษตร ในระดับปานกลาง ค่าเฉลี่ยอยู่ที่ระดับ ๓.๓๕ หรือคิดเป็นร้อยละ ๖๖.๙๗

๔) การตลาด เกษตรกรเห็นว่าการตลาดเป็นปัญหาและอุปสรรคในการทำเกษตร ในระดับปานกลาง ค่าเฉลี่ยอยู่ที่ระดับ ๓.๓๗ หรือคิดเป็นร้อยละ ๖๗.๔๕

๕) ภัยอุทกภัย เกษตรกรเห็นว่าภัยแล้งเป็นปัญหาและอุปสรรคในการทำเกษตร ในระดับปานกลาง ค่าเฉลี่ยอยู่ที่ระดับ ๓.๒๗ หรือคิดเป็นร้อยละ ๖๕.๓๙

๖) ภัยแล้ง เกษตรกรเห็นว่าอุทกภัยเป็นปัญหาและอุปสรรคในการทำเกษตร ในระดับปานกลาง ค่าเฉลี่ยอยู่ที่ระดับ ๓.๑๙ หรือคิดเป็นร้อยละ ๖๓.๘๒

๗) องค์ความรู้ เกษตรกรเห็นว่าองค์ความรู้เป็นปัญหาและอุปสรรคในการทำเกษตร ในระดับปานกลาง ค่าเฉลี่ยอยู่ที่ระดับ ๓.๑๘ หรือคิดเป็นร้อยละ ๖๓.๕๒

๘) โรคระบาด เกษตรกรเห็นว่าโรคระบาดเป็นปัญหาปัญหาและอุปสรรคในการทำเกษตร ในระดับปานกลาง ค่าเฉลี่ยที่ระดับ ๓.๔๐ หรือคิดเป็นร้อยละ ๖๘.๐๐

๙) ปัจจัยการผลิต เกษตรกรเห็นว่าปัจจัยการผลิตเป็นปัญหาและอุปสรรคในการทำเกษตร ในระดับปานกลาง ค่าเฉลี่ยอยู่ที่ระดับ ๓.๓๐ หรือคิดเป็นร้อยละ ๖๖.๐๖

๑๐) ที่ดินทำกิน เกษตรกรเห็นว่าที่ดินทำกินเป็นปัญหาและอุปสรรคในการทำเกษตร ในระดับน้อย ค่าเฉลี่ยอยู่ที่ระดับ ๒.๙๔ หรือคิดเป็นร้อยละ ๕๘.๗๙

รายละเอียดดังตารางที่ ๑๑

ตารางที่ ๑๑ แสดงข้อมูลระดับประเด็นปัญหา อุปสรรคที่มีต่อการทำการเกษตรเพื่อขับเคลื่อนจังหวัดพัทลุง
ให้เป็นเมืองเกษตรกรรมยั่งยืน

ประเด็นปัญหา	ระดับ/ร้อยละ						เฉลี่ย
	มากที่สุด (๕)	มาก (๔)	ปานกลาง (๓)	น้อย (๒)	น้อยที่สุดหรือ ไม่เป็นปัญหา (๑)	รวม	
เงินทุน	๙๓	๘๔	๗๖	๓๙	๓๘	๓๓๐	๓.๔๗
	๒๘.๑๘	๒๕.๔๕	๒๓.๐๓	๑๑.๘๒	๑๑.๕๒	๑๐๐	๖๙.๓๙
แรงงาน	๓๒	๙๒	๑๐๓	๖๒	๔๑	๓๓๐	๓.๐๔
	๙.๗๐	๒๗.๘๘	๓๑.๒๑	๑๘.๗๙	๑๒.๔๒	๑๐๐	๖๐.๗๓
เทคโนโลยีการผลิต	๖๐	๑๐๕	๘๓	๕๔	๒๘	๓๓๐	๓.๓๕
	๑๘.๑๘	๓๑.๘๒	๒๕.๑๕	๑๖.๓๖	๘.๔๘	๑๐๐	๖๖.๙๗
การตลาด	๙๐	๗๕	๖๙	๖๐	๓๖	๓๓๐	๓.๓๗
	๒๗.๒๗	๒๒.๗๓	๒๐.๙๑	๑๘.๑๘	๑๐.๙๑	๑๐๐	๖๗.๔๕
อุทกภัย	๖๖	๗๙	๘๖	๗๖	๒๓	๓๓๐	๓.๒๗
	๒๐.๐๐	๒๓.๙๔	๒๖.๐๖	๒๓.๐๓	๖.๙๗	๑๐๐	๖๕.๓๙
ภัยแล้ง	๖๒	๗๐	๙๔	๗๗	๒๗	๓๓๐	๓.๑๙
	๑๘.๗๙	๒๑.๒๑	๒๘.๔๘	๒๓.๓๓	๘.๑๘	๑๐๐	๖๓.๘๒
องค์ความรู้	๔๒	๘๙	๑๑๔	๕๕	๓๐	๓๓๐	๓.๑๘
	๑๒.๗๓	๒๖.๙๗	๓๔.๕๕	๑๖.๖๗	๙.๐๙	๑๐๐	๖๓.๕๒
โรคระบาด	๗๓	๙๑	๘๕	๕๗	๒๔	๓๓๐	๓.๔๐
	๒๒.๑๒	๒๗.๕๘	๒๕.๗๖	๑๗.๒๗	๗.๒๗	๑๐๐	๖๘.๐๐
ปัจจัยการผลิต	๕๓	๑๐๑	๙๘	๔๙	๒๙	๓๓๐	๓.๓๐
	๑๖.๐๖	๓๐.๖๑	๒๙.๗๐	๑๔.๘๕	๘.๗๙	๑๐๐	๖๖.๐๖
ที่ดินทำกิน	๔๙	๕๙	๙๐	๘๗	๔๕	๓๓๐	๒.๙๔
	๑๔.๘๕	๑๗.๘๘	๒๗.๒๗	๒๖.๓๖	๑๓.๖๔	๑๐๐	๕๘.๗๙

๔.๕ ความต้องการของเกษตรกรที่จะให้หน่วยงานราชการดำเนินการในปี ๒๕๖๓-๒๕๖๔ เพื่อขับเคลื่อนโครงการฯ

๑) ด้านโครงสร้างพื้นฐาน

- จัดหาแหล่งน้ำเพื่อการเกษตรให้เพียงพอในช่วงหน้าแล้ง
- ปรับปรุงแหล่งน้ำให้พร้อมสำหรับใช้ในการทำการเกษตร
- ดูแลระบบน้ำในเขตชลประทาน ม.๖ ต.ควนขนุน อ.เขาชัยสน
- สนับสนุนการเจาะบาดาลเพื่อใช้ในการอุปโภคบริโภค
- ขาดน้ำในการทำการเกษตร ช่วงหน้าฝนน้ำท่วม
- การผันน้ำจากอ่างเก็บน้ำวังเลน ต.เกาะเต่า อ.ป่าพะยอม คลองท่าแนะ ต.เขาย่า
- อ.ป่าพะยอม เพื่อใช้ประโยชน์ในการเกษตร

๒) ด้านการผลิต

- สนับสนุนเงินทุน
- สนับสนุนความรู้ด้านวิชาการในการทำการเกษตรแบบยั่งยืน เช่น องค์กรความรู้ด้านการปรับปรุงบำรุงดิน สารชีวภัณฑ์กำจัดแมลง การผลิตพืชปลอดภัย เชื้อราในทุเรียน หนอนเจาะผลทุเรียน แก้ปัญหาโรคระบาด ลดเคมี เพิ่มอินทรีย์ ลดสารพิษ ขอสนับสนุนงบประมาณส่งเสริมการผลิตทางการเกษตร และให้ความรู้โดยการอบรม พาไปศึกษาดูงาน ปรับทัศนคติด้านเกษตรให้มีความยั่งยืน ส่งเสริมให้ความรู้เกษตรกรให้มีความรู้ด้านการผลิต พืช และอาหารปลอดภัยในทุกๆ ด้านเทคโนโลยีในการเลี้ยงปลา และการปลูกพืช อบรมการทำปุ๋ย การเลี้ยงไส้เดือนดิน การผลิตอาหารสัตว์ (ปลา ไก่) ส่งเสริมให้เกษตรกรรู้จักการแก้ปัญหา

- สนับสนุนพันธุ์ปลากินพืชที่สามารถขยายพันธุ์ได้ตามธรรมชาติ
- สนับสนุนงบประมาณในการจัดทำปุ๋ยอินทรีย์ ส่งเสริมปุ๋ยชีวภาพ
- สนับสนุนปัจจัยการผลิต เช่น พันธุ์พืช (เมล็ดพันธุ์ผัก พันธุ์ข้าว) พันธุ์สัตว์ พันธุ์ปลา และ

วัสดุอุปกรณ์การเกษตร

- ควรมีการสนับสนุนปัจจัยการผลิตให้แก่เกษตรกรต้นแบบในชุมชน เพื่อเป็นขวัญและ

กำลังใจในการทำการเกษตร

- ให้เจ้าหน้าที่ลงพื้นที่ให้ความรู้แก่ชาวบ้าน มาแนะนำด้านต่างๆ
- ส่งเสริมการผลิตเกษตรอินทรีย์ให้ทำสิ่งที่ปลอดภัย ไร้เป็นเสียดัง
- ส่งเสริมสนับสนุนกิจกรรมเกษตรอินทรีย์ในโรงเรียน เพื่อนักเรียนจะได้บริโภคอาหารที่

ปลอดภัย

- ส่งเสริมสนับสนุนเกษตรกรรายย่อยที่ไม่ได้เข้าร่วมกลุ่มทางการเกษตรและเงินทุน
- สนับสนุนเงินทุน และปัจจัยการผลิตบางส่วน
- ให้ความรู้เกี่ยวกับการป้องกันโรคระบาดในสัตว์
- เครื่องจักรกลทางการเกษตร
- จัดให้มีการอบรมให้ความรู้อย่างต่อเนื่อง

๓) ด้านการตลาด

- ส่งเสริมสนับสนุนด้านการตลาดรองรับผลผลิตในระดับชุมชน
- ต้องการให้หน่วยงานดำเนินการเรื่องการตลาดให้มากกว่านี้

- สนับสนุนราคายางให้สูงขึ้น
- เพิ่มช่องทางแหล่งเงินทุนให้แก่เกษตรกร
- ส่งเสริมการผลิตให้ได้ราคาดี ต้องการให้ราคายางพาราสูงขึ้น
- ส่งเสริมด้านการตลาด
- จัดหาตลาดรับซื้อสินค้าเกษตรทุกตำบล
- จัดหาตลาดที่มั่นคงและยั่งยืน

๔) ด้านนโยบาย

ระดับจังหวัด

- มีการขับเคลื่อนโครงการเกษตรกรรมยั่งยืนอย่างจริงจังและต่อเนื่อง อยากให้มีการขับเคลื่อนการปลูกพืชอินทรีย์ ไร่กินเองที่เหลือไว้ขาย
- ให้ขับเคลื่อนอย่างต่อเนื่อง เชื่อมโยงกับหน่วยงานส่วนราชการที่เกี่ยวข้องในการประกอบอาชีพภาคเกษตรทุกด้าน
- สนับสนุนโครงการอาหารกลางวันสำหรับเด็กประถม มัธยม ในชุมชนตนเอง
- สนับสนุนให้เจ้าหน้าที่ที่เกี่ยวข้องส่งเสริมการทำเกษตรอินทรีย์ ให้คำแนะนำหรือบริหารจัดการการทำเกษตรอินทรีย์ในระดับหมู่บ้าน
- สนับสนุนปัจจัย อุปกรณ์ ความรู้ในการขับเคลื่อนโครงการเพื่อให้จังหวัดพัทลุงเป็นเมืองเกษตรอินทรีย์เต็มรูปแบบ
- ส่วนราชการที่เกี่ยวข้องมีการติดตามโครงการและให้คำแนะนำเกษตรกรในพื้นที่อย่างต่อเนื่อง
- ประชาสัมพันธ์สร้างการรับรู้ให้แก่เกษตรกรมากขึ้น เกษตรอินทรีย์ดีอย่างไร ทำไมที่ไม่ควรที่สุดที่จะต้องใช้สารเคมี
- มีการติดตามและนำข้อมูลเกษตรกรที่สมัครใจมายกระดับการพัฒนาสู่ความยั่งยืนต่อไป (ขยายผลไปคนอื่นๆ)
- จัดให้มีการอบรมองค์ความรู้เกี่ยวกับเกษตรอินทรีย์อย่างต่อเนื่อง
- การพัฒนาด้านเมล็ดพันธุ์พืช พันธุ์สัตว์ เพื่อสนับสนุนการผลิตด้านการเกษตร
- เจ้าหน้าที่ลงติดตามดูแลอย่างต่อเนื่อง สนับสนุนส่งเสริมติดตามอย่างต่อเนื่อง
- สนับสนุนปัจจัยการผลิตให้ตรงกับกลุ่มเป้าหมาย
- ส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงวิถีเกษตร เพิ่มรายได้พัฒนาคนและหาแนวทางในการทำให้หน่วยงานเข้ามาช่วยส่งเสริมให้มีการพัฒนาอย่างยั่งยืน มั่งคั่ง มั่งคั่ง ยั่งยืน

ระดับประเทศ

- ออกพระราชบัญญัติปลูกไม้แห่งชาติ พัฒนาเศรษฐกิจยางพารา พร้อมปลูกป่าลดวิกฤต
- สนับสนุนเงินทุนดอกเบี้ยต่ำหรือปลอดดอกเบี้ย

๔.๖ ข้อคิดเห็นและข้อเสนอแนะของเกษตรกรต่อการขับเคลื่อนจังหวัดพัทลุงให้เป็นเมืองเกษตรกรรมยั่งยืน

๑. ประชาสัมพันธ์กิจกรรมโครงการเชิงรุก เพื่อสร้างความตระหนักให้กับชุมชนตั้งแต่ระดับหมู่บ้านทั่วถึงทุกครัวเรือน
๒. มีการจัดระบบน้ำที่ยั่งยืน

๓. รณรงค์แหล่งต้นน้ำไม่ให้มีการใช้สารเคมีอย่างจริงจัง
๔. ควรเน้นการผลิตเกษตรด้านอาหารเป็นหลัก ให้สามารถเลี้ยงครัวเรือนชุมชนได้ ไม่ต้องพึ่งปัจจัยจากภายนอก
๕. ควรส่งเสริมและสนับสนุนกิจกรรมอย่างต่อเนื่อง เพื่อให้เกษตรกรสามารถพึ่งพาตนเองได้ดังจะเห็นได้จากสถานการณ์การระบาดของโรคโควิด ๑๙ เกษตรกรมีอาหารเพียงพอสำหรับการบริโภคในครัวเรือน
๖. จัดเจ้าหน้าที่ส่งเสริมด้านการเกษตรลงพื้นที่ให้ความรู้กับชาวบ้านกันอย่างทั่วถึง
๗. ให้ความรู้ด้านปศุสัตว์ให้มากขึ้น
๘. มีการกำหนดเป้าหมายเกษตรกรที่ขับเคลื่อนโครงการอย่างชัดเจนเพื่อให้เกิดความยั่งยืน
๙. ส่งเสริมสนับสนุนให้ผลิตปุ๋ยชีวภาพได้ทุกครัวเรือน เพื่อลดต้นทุนการผลิต
๑๐. พัฒนาต่อยอดเกษตรกรที่มีการปฏิบัติจริงเพื่อเป็นขวัญกำลังใจ
๑๑. สนับสนุนปัจจัยการผลิตเบื้องต้นเพื่อให้เกษตรกรสามารถพัฒนาต่อยอดต่อไปได้อย่างทั่วถึง
๑๒. กำหนดโซนการผลิตให้เหมาะสมกับสภาพพื้นที่ (พืชผัก ผลไม้ ประมง ปศุสัตว์ ข้าว ปาล์มน้ำมัน ยางพารา)
๑๓. ติดตามผลการดำเนินงานอย่างต่อเนื่อง และให้การสนับสนุนผลิตภัณฑ์ที่ปลอดภัย
๑๔. ส่งเสริมและพัฒนาการแปรรูปผลผลิตที่ปลอดภัยเพื่อเพิ่มรายได้
๑๕. ออกมาตรการห้ามใช้ยาฆ่าแมลงทั้งระบบ โดยให้เกษตรกรตำบล และ ออ.หมู่บ้านสำรวจข้อมูล ถ้าเกษตรกรรายใดยังมีการใช้สารเคมีรัฐจะไม่สนับสนุนปัจจัยการผลิต และเกษตรกรรายใดทำการเกษตรอินทรีย์ให้สนับสนุนให้เต็มที่
๑๖. ส่งเสริมให้เกษตรกรใช้สารชีวภัณฑ์ดักแด้ไหมทดแทนสารเคมี
๑๗. ควรมีการขับเคลื่อนกิจกรรมช่วงต้นปีเริ่มต้นการผลิต และมีการติดตามระหว่างการผลิตเพื่อกระตุ้นให้มีการผลิตที่ปลอดภัย
๑๘. ต้องการระดมความคิดแบบรวมกลุ่มร่วมกันขับเคลื่อน
๑๙. จัดหาหรือจัดตั้งตลาดเพื่อจำหน่ายผลผลิตทางการเกษตรที่ปลอดภัย

บทที่ ๕ สรุปข้อเสนอแนะ

๕.๑ สรุป

ผลการประเมินโครงการพัทลุงเมืองเกษตรกรรมยั่งยืน เกษตรกรส่วนใหญ่อายุโดยเฉลี่ย ๕๕ ปี มีอาชีพหลักภาคการเกษตร คิดเป็นร้อยละ ๙๘.๔๘ โดยทำการเกษตรภายใต้เกษตรกรรมยั่งยืน ในรูปแบบเกษตรผสมผสาน คิดเป็นร้อยละ ๘๐.๐๐ เกษตรอินทรีย์ คิดเป็นร้อยละ ๑๖.๐๖ เกษตรธรรมชาติ คิดเป็นร้อยละ ๑๕.๑๕ และรูปแบบอื่นๆ เช่น เกษตรทฤษฎีใหม่ วนเกษตรหรือไร่นาป่าผสม ฯลฯ คิดเป็นร้อยละ ๑๘.๗๙ เกษตรกรเป็นสมาชิกของกลุ่มเกษตรกร/สหกรณ์/เครือข่าย/สถาบัน ฯลฯ คิดเป็นร้อยละ ๘๐.๙๑ มีวัตถุประสงค์การผลิตเพื่อบริโภคในครัวเรือนและขาย คิดเป็นร้อยละ ๘๖.๓๖ รองลงมาบริโภคในครัวเรือนอย่างเดียว คิดเป็นร้อยละ ๑๒.๑๒ และขายอย่างเดียว คิดเป็นร้อยละ ๑.๕๒ ตามลำดับ

ผลผลิตของเกษตรกรส่วนใหญ่ไม่ได้รับการรับรองมาตรฐาน คิดเป็นร้อยละ ๗๑.๘๒ กรณีที่ไม่ได้รับการรับรองมาตรฐาน เนื่องจากเกษตรกรผลิตไว้กินเอง ไม่ทราบว่าจะต้องขอใบรับรองมาตรฐานการผลิตได้จากหน่วยงานใด การรับรองมาตรฐานไม่มีความสำคัญสำหรับการผลิตของตนเอง การขอรับรองมาตรฐานมีความยุ่งยาก สำหรับเกษตรกรที่ได้รับการรับรองมาตรฐาน คิดเป็นร้อยละ ๒๘.๑๘ พบว่าส่วนใหญ่ได้รับการรับรองมาตรฐาน GAP คิดเป็นร้อยละ ๕๐.๕๔ มาตรฐานอินทรีย์ คิดเป็นร้อยละ ๔๐.๘๖ มาตรฐาน Q คิดเป็นร้อยละ ๑๑.๘๓ มาตรฐาน PGS คิดเป็นร้อยละ ๑๐.๗๕ และมาตรฐานอื่นๆ เช่น SL Organic Thailand SDGsPGS คิดเป็นร้อยละ ๕.๓๘ เกษตรกรส่วนใหญ่จำหน่ายผลผลิตเอง คิดเป็นร้อยละ ๖๔.๒๔ รองลงมาจำหน่ายให้กับพ่อค้าในท้องถิ่น ๓๔.๘๕ และไม่จำหน่ายผลิตเพื่อบริโภคในครัวเรือน คิดเป็นร้อยละ ๑๒.๑๒ และอื่นๆ เช่น จำหน่ายให้กับกลุ่ม/สหกรณ์/สถาบันต่างๆ จำหน่ายให้กับพ่อค้าคนกลาง จำหน่ายผ่านไลน์ เฟสบุ๊ก คิดเป็นร้อยละ ๑๘.๔๙

สำหรับการรับรู้ข้อมูลข่าวสารและการเข้าร่วมกิจกรรมเพื่อขับเคลื่อนโครงการพัทลุงเมืองเกษตรกรรมยั่งยืนในปีที่ ๒๕๖๒ ของเกษตรกร พบว่า มีการรับทราบข้อมูลการทำข้อตกลง (MOU) ระหว่างว่าผู้ว่าราชการจังหวัดพัทลุงกับกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ โดยกำหนดพื้นที่เป้าหมายในการขับเคลื่อนเกษตรกรรมยั่งยืนทั้งจังหวัด จำนวน ๑.๓ ล้านไร่ และพื้นที่เกษตรอินทรีย์ ๑๐,๘๐๐ ไร่ ภายในปี ๒๕๖๔ คิดเป็นร้อยละ ๗๐.๙๑ มีการเข้าร่วมกิจกรรมสร้างการรับรู้เกษตรกรรมยั่งยืนเพื่อเพิ่มพื้นที่เกษตรอินทรีย์ในปี ๒๕๖๒ คิดเป็นร้อยละ ๖๒.๗๓ โดยผู้เข้าร่วมกิจกรรมเข้ารับฟังการเสวนาสร้างการรับรู้ คิดเป็นร้อยละ ๑๐๐ รับการสนับสนุนสารชีวภัณฑ์ทดแทนสารเคมี สาร พด. เพื่อการปรับปรุงบำรุงดิน คิดเป็นร้อยละ ๖๖.๑๘ ชมการจัดนิทรรศการสารชีวภัณฑ์ทดแทนสารเคมี/การปรับปรุงคุณภาพดิน คิดเป็นร้อยละ ๕๗.๐๐ และรับการตรวจสอบสารเคมีตกค้างในเลือด คิดเป็นร้อยละ ๔๑.๐๖ ตามลำดับ เกษตรกรรับทราบข้อมูลการประชาสัมพันธ์การขับเคลื่อนเกษตรกรรมยั่งยืนของจังหวัดพัทลุง คิดเป็นร้อยละ ๙๓.๐๓ โดยรับทราบข้อมูลจากเจ้าหน้าที่ของรัฐ คิดเป็นร้อยละ ๖๙.๗๑ ผู้นำท้องถิ่น คิดเป็นร้อยละ ๕๙.๙๓ ป้ายประชาสัมพันธ์รณรงค์ตามสถานที่ของส่วนราชการต่างๆ คิดเป็นร้อยละ ๒๖.๐๖ และ

อื่นๆ เช่น สื่อวิทยุ spot วิทยุ แผ่นพับเกษตรกรรม ๕ รูปแบบ เฟสบุ๊ก ไลน์ เว็บไซต์ คิดเป็นร้อยละ ๔๑.๓๗

เกษตรกรมีการเข้าร่วมรับฟังการชี้แจงแนวทาง นโยบาย หรือโครงการที่เกี่ยวข้องกับการขับเคลื่อนพัสดุให้เป็นเมืองเกษตรกรรมยั่งยืน คิดเป็นร้อยละ ๗๘.๑๘ และร่วมการฝึกอบรม/การถ่ายทอดความรู้จากหน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับการทำเกษตรเพื่อขับเคลื่อนการทำเกษตรกรรมยั่งยืนของจังหวัดพัสดุ คิดเป็นร้อยละ ๘๔.๘๕ เกษตรกรมีการนำความรู้ที่ได้รับการฝึกอบรมไปใช้ประโยชน์ คิดเป็นร้อยละ ๙๓.๕๗ โดยมีการเปลี่ยนแปลงด้านการผลิต คิดเป็นร้อยละ ๙๙.๒๒ เช่น ผลิตเพิ่มขึ้น ผลผลิตมีคุณภาพ ฯลฯ การเปลี่ยนแปลงด้านการตลาด คิดเป็นร้อยละ ๑๖.๓๔ เช่น มีตลาดรองรับผลผลิต ช่องทางการจำหน่ายเพิ่มขึ้น ฯลฯ และการเปลี่ยนด้านการแปรรูป คิดเป็นร้อยละ ๑๒.๐๖ เช่น มีการแปรรูปผลผลิตเพิ่มขึ้น มีความหลากหลาย สามารถเพิ่มมูลค่าให้ผลผลิต ฯลฯ เกษตรกรมีการนำความรู้ที่ได้รับจากการอบรมไปถ่ายทอดให้แก่เกษตรกรรายอื่น คิดเป็นร้อยละ ๖๒.๕๐

สำหรับการดำเนินกิจกรรมโครงการพัสดุเมืองเกษตรกรรมยั่งยืนจังหวัดพัสดุ ในปีงบประมาณ ๒๕๖๓ พบว่า เกษตรกรเห็นด้วยอย่างมากกับกิจกรรมการจัดการศัตรูพืชเพื่อความปลอดภัยด้านอาหาร คิดเป็นร้อยละ ๔๐.๙๑ การจัดมหกรรมพัสดุเมืองเกษตรอินทรีย์วิถียั่งยืน คิดเป็นร้อยละ ๓๖.๓๖ การสร้างการรับรู้และการปลูกจิตสำนึก คิดเป็นร้อยละ ๓๕.๗๖ การส่งเสริมเกษตรเพื่ออาหารกลางวันในโรงเรียน คิดเป็นร้อยละ ๓๕.๑๕ การเลี้ยงปศุสัตว์แนวทางเกษตรธรรมชาติ คิดเป็นร้อยละ ๓๓.๖๔ การพัฒนาระบบเกษตรอินทรีย์แบบมีส่วนร่วมจังหวัดพัสดุ (SDGsPGS) คิดเป็นร้อยละ ๓๒.๔๒ เทคโนโลยีเพื่อการผลิตพืชอินทรีย์ คิดเป็นร้อยละ ๓๒.๑๒ การส่งเสริมสนับสนุนการปลูกพืชสมุนไพรและเครื่องเทศ คิดเป็นร้อยละ ๓๐.๙๑ การเพิ่มขีดความสามารถในการบริหารจัดการผลไม้ คิดเป็นร้อยละ ๒๙.๗๐ การส่งเสริมประมงยั่งยืน คิดเป็นร้อยละ ๒๖.๙๗ การปรับปรุงฐานข้อมูลด้านการเกษตรของจังหวัดพัสดุและพื้นที่เกษตรกรรมยั่งยืน คิดเป็นร้อยละ ๒๕.๗๖ การพัฒนาศักยภาพกลุ่มผลิตไม้ผล คิดเป็นร้อยละ ๒๑.๘๒

ปัญหาอุปสรรคที่มีต่อการทำการเกษตรของเกษตรกรในการขับเคลื่อนจังหวัดพัสดุให้เป็นเมืองเกษตรกรรมยั่งยืนทั้งหมด ๑๐ ด้าน พบว่า เงินทุนเป็นปัญหาอุปสรรคในระดับมาก หรือคิดเป็นร้อยละ ๖๙.๓๙ และเป็นปัญหาอุปสรรคในระดับปานกลาง ๘ ด้าน ได้แก่ โรคระบาด คิดเป็นร้อยละ ๖๘.๐๐ การตลาด คิดเป็นร้อยละ ๖๗.๔๕ เทคโนโลยี คิดเป็นร้อยละ ๖๖.๙๗ ปัจจัยการผลิต คิดเป็นร้อยละ ๖๖.๐๖ อุทกภัย คิดเป็นร้อยละ ๖๕.๓๙ ภัยแล้ง คิดเป็นร้อยละ ๖๓.๘๒ แรงงาน คิดเป็นร้อยละ ๖๐.๗๓ องค์ความรู้ คิดเป็นร้อยละ ๖๓.๕๒ และเป็นปัญหาอุปสรรคในระดับน้อย ได้แก่ ที่ดินทำกิน คิดเป็นร้อยละ ๕๘.๗๙

ความต้องการของเกษตรกรที่จะให้หน่วยงานราชการดำเนินการในปี ๒๕๖๓-๒๕๖๔ เพื่อขับเคลื่อนโครงการพัสดุเมืองเกษตรกรรมยั่งยืน ๔ ด้าน ดังนี้

๑) ด้านโครงสร้างพื้นฐาน ได้แก่ จัดหา และปรับปรุงแหล่งน้ำเพื่อการเกษตรให้เพียงพอ สำหรับการทำการเกษตร สนับสนุนการเจาะบาดาลเพื่อใช้ในการอุปโภคบริโภค

๒) ด้านการผลิต ได้แก่ สนับสนุนเงินทุน ปัจจัยการผลิตเพื่อประกอบอาชีพด้านการเกษตร องค์ความรู้ด้านวิชาการต่างๆ ที่เกี่ยวข้องกับการทำการเกษตรแบบยั่งยืน เช่น องค์ความรู้ด้านการปรับปรุง

บำรุงดิน สารชีวภัณฑ์กำจัดแมลง การผลิตพืชปลอดภัย เชื้อราในทุเรียน หนอนเจาะผลทุเรียน โรคระบาดในพืช ประมง และปศุสัตว์ ส่งเสริมสนับสนุนกิจกรรมเพื่อลดการใช้สารเคมี ส่งเสริมการใช้สารอินทรีย์ การจัดกิจกรรมศึกษาดูงาน ปรับทัศนคติด้านเกษตรให้มีความยั่งยืน ส่งเสริมให้ความรู้แก่เกษตรกรด้านการผลิตพืช ประมง และปศุสัตว์ เน้นความปลอดภัยด้านอาหาร เทคโนโลยีในการเลี้ยงปลา และการปลูกพืช อบรมการทำปุ๋ย การเลี้ยงไส้เดือนดิน และส่งเสริมให้เกษตรกรรู้จักการแก้ปัญหา

๓) ด้านการตลาด ได้แก่ ส่งเสริมสนับสนุนจัดตั้งตลาดระดับชุมชนที่มั่นคงและยั่งยืน สนับสนุนแหล่งเงินทุนเพื่อจัดทำตลาด และหาแนวทางให้จำหน่ายผลผลิตได้ในราคาที่สูงขึ้น

๔) ด้านนโยบาย

ระดับจังหวัด การบูรณาการขับเคลื่อนโครงการเกษตรกรรมยั่งยืนจากทุกภาคส่วนอย่างจริงจังและต่อเนื่อง การประชาสัมพันธ์สร้างการรับรู้ให้แก่เกษตรกรให้ครอบคลุมมากยิ่งขึ้น ส่งเสริมกิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงวิถีเกษตรเพื่อเพิ่มรายได้ให้มีการพัฒนาอย่างยั่งยืน มั่งคั่ง มั่งคั่ง ยั่งยืน การติดตามการดำเนินงานและประเมินผลโครงการอย่างต่อเนื่อง

ระดับประเทศ สนับสนุนเงินทุนดอกเบี้ยต่ำหรือปลอดดอกเบี้ยแก่เกษตรกรที่ทำการผลิตเกษตรที่ปลอดภัย ออกพระราชบัญญัติปลูกไม้แห่งชาติ พัฒนาเศรษฐกิจยางพารา พร้อมปลูกป่าลดวิกฤต

๕.๒ ข้อเสนอแนะ

เพื่อให้การขับเคลื่อนโครงการพัทลุงเมืองเกษตรกรรมยั่งยืน เป็นไปตามเป้าหมายที่กำหนดไว้ ในปี พ.ศ.๒๕๖๔ ที่จะให้จังหวัดพัทลุงมีพื้นที่เกษตรกรรมยั่งยืน ๑.๓ ล้านไร่ และมีพื้นที่เกษตรอินทรีย์ ๑๐,๘๐๐ ไร่ ควรมีการดำเนินการดังนี้

๑. มีการประชาสัมพันธ์โครงการเชิงรุกเพื่อสร้างความตระหนักให้กับชุมชนตั้งแต่ระดับหมู่บ้าน ทัวถึงทุกครัวเรือนโดยจัดเจ้าหน้าที่ส่งเสริมลงพื้นที่ให้ความรู้กับชาวบ้านเพื่อให้เกษตรกรสามารถพึ่งพาตนเองได้

๒. มีการขับเคลื่อนกิจกรรมช่วงต้นปีเริ่มต้นการผลิต และมีการติดตามระหว่างการผลิตเพื่อกระตุ้นให้มีการผลิตที่ปลอดภัย

๓. มีการกำหนดเป้าหมายพื้นที่และเกษตรกรในการขับเคลื่อนโครงการเพื่อให้เห็นถึงการบรรลุวัตถุประสงค์โครงการได้อย่างชัดเจน

๔. มีการจัดระบบดินและน้ำที่ยั่งยืน ซึ่งเป็นโครงสร้างพื้นฐานสำคัญในการผลิตภาคเกษตร รวมถึงการรณรงค์แหล่งต้นน้ำไม่ให้เกิดการใช้สารเคมีอย่างจริงจัง

๕. การกำหนดโซนการผลิตให้เหมาะสมกับสภาพพื้นที่ (พืชผัก ผลไม้ ประมง ปศุสัตว์ ข้าว ปาล์ม น้ำมัน ยางพารา)

๖. ส่งเสริมสนับสนุนให้มีการผลิตด้านพืช ประมง และปศุสัตว์ที่ปลอดภัย โดยส่งเสริมและสนับสนุนปัจจัยการผลิตเบื้องต้น หรือถ่ายทอดความรู้เชิงปฏิบัติการให้มีการผลิตด้านพืช ประมง และปศุสัตว์ เพื่อลดต้นทุนการผลิตและเพิ่มรายได้ให้แก่เกษตรกร

๗. ส่งเสริมและพัฒนาการแปรรูปผลผลิตที่ปลอดภัยเพื่อเพิ่มรายได้

๘. พัฒนาต่อยอดเกษตรกรที่มีการปฏิบัติจริงเพื่อเป็นขวัญกำลังใจ และไม่สนับสนุนปัจจัยการผลิตผู้ที่ไม่ปฏิบัติในการผลิตที่ปลอดภัย

๙. มีการติดตามการเฝ้าระวังการไม่ให้เกิดการใช้สารเคมีอย่างต่อเนื่อง เพื่อไม่ให้เกิดการใช้สารเคมีในพื้นที่

๑๐. มีการติดตามผลการดำเนินงานอย่างต่อเนื่อง เพื่อรับทราบความก้าวหน้าและปัญหาอุปสรรคที่เกิดขึ้น

๑๑. มีการจัดหาหรือจัดตั้งตลาดรับซื้อผลผลิตทางการเกษตรที่ปลอดภัย เพื่อลดปัญหาสินค้าล้นตลาด

บรรณานุกรม

บรรเทิง มาแสง. (๒๕๓๐). การติดตามและประเมินผลโครงการ. กรุงเทพฯ: สำนักงานเศรษฐกิจการเกษตร.

บรรเทิง มาแสง. (๒๕๔๙). การติดตามและประเมินผลโครงการ. กรุงเทพฯ: สำนักงานเศรษฐกิจการเกษตร.

สำนักงานเศรษฐกิจการเกษตร. (๒๕๕๖). คู่มือการประเมินผล ของศูนย์ประเมินผล. กรุงเทพฯ: กระทรวงเกษตรและสหกรณ์.

สุภาธิณี สุขเกษม. (๒๕๖๐). การศึกษาแนวทางการพัฒนาเกษตรแบบยั่งยืนกรณีศึกษา โครงการเมืองเกษตรสีเขียวของกลุ่มเกษตรกร ตำบลบ้านสิงห์ จังหวัดราชบุรี. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.

ภาคผนวก

แบบสอบถามเกษตรกร
โครงการพัสดุเมืองเกษตรกรรมยั่งยืน

ชื่อเกษตรกร นาย/นาง/นางสาว นามสกุล อายุ.....
ที่อยู่ บ้านเลขที่ หมู่ที่ ชื่อบ้าน ตำบล
อำเภอ จังหวัด เบอร์โทรศัพท์

ส่วนที่ 1 ข้อมูลการทำเกษตรของเกษตรกร

1.1 อาชีพหลัก

- ☐ (1) ภาครัฐ (โปรดระบุ) ด้านพืช.....
ด้านประมง.....
ด้านปศุสัตว์.....
- ☐ (2) นอกภาครัฐ (โปรดระบุ)

1.2 รูปแบบการทำเกษตรกรรมยั่งยืนของท่าน

- ☐ (1) ไม่เป็นเกษตรกรรมยั่งยืน
- ☐ (2) เป็นเกษตรกรรมยั่งยืนในรูปแบบ
☐ (2.1) เกษตรผสมผสาน	☐ (2.4) เกษตรทฤษฎีใหม่
☐ (2.2) เกษตรอินทรีย์	☐ (2.5) วนเกษตรหรือไร่นาป่าผสม
☐ (2.3) เกษตรธรรมชาติ	☐ (2.6) เกษตรอื่นๆ โปรดระบุ.....

1.3 ท่านเป็นสมาชิกของกลุ่มเกษตรกร / สหกรณ์ / เครือข่าย / สถาบัน ฯลฯ ที่ได้มีการผลิตภายใต้เกษตรกรรมยั่งยืนหรือไม่ (เกษตรอินทรีย์ วนเกษตร เกษตรธรรมชาติ เกษตรผสมผสาน เกษตรทฤษฎีใหม่ฯ อื่นๆ)

- ☐ (1) เป็นสมาชิก ☐ (2) ไม่เป็นสมาชิก

1.4 วัตถุประสงค์ของการผลิตด้านการเกษตรของท่านเพื่อ

- ☐ (1) บริโภคในครัวเรือนอย่างเดียว ☐ (2) ขายอย่างเดียว ☐ (3) บริโภคในครัวเรือนและที่เหลือขาย

1.5 ผลผลิตของท่านได้รับการรับรองมาตรฐานการผลิตหรือไม่

- ☐ (1) ไม่ได้รับการรับรองมาตรฐาน เนื่องจาก
- ☐ (1.1) ผลิตไว้กินเอง
 - ☐ (1.2) การขอรับรองมาตรฐานมีความยุ่งยาก
 - ☐ (1.3) ไม่ทราบว่าต้องขอใบรับรองมาตรฐานการผลิตได้จากหน่วยงานใด
 - ☐ (1.4) การรับรองมาตรฐานไม่มีความสำคัญสำหรับการผลิตของตนเอง
 - ☐ (1.5) อื่นๆ (โปรดระบุ)
- ☐ (2) ได้รับการรับรองมาตรฐาน โดยมาตรฐานที่ได้รับ (ตอบได้มากกว่า 1 ข้อ)
☐ (2.1) GAP	☐ (2.2) SL	☐ (2.3) PGS
☐ (2.4) Organic Thailand	☐ (2.5) อินทรีย์	☐ (2.6) มาตรฐาน Q
☐ (2.7) SDGsPGS	☐ (2.8) อื่นๆ (โปรดระบุ)	

1.6 ช่องทางการจำหน่ายผลผลิต (ตอบได้มากกว่า 1 ข้อ)

☐ (1) จำหน่ายเอง	☐ (3) จำหน่ายให้กับพ่อค้าในท้องถิ่น
☐ (2) จำหน่ายให้กับพ่อค้าคนกลาง	☐ (4) จำหน่ายให้กับกลุ่ม / สหกรณ์ / สถาบันต่างๆ
☐ (5) อื่นๆ (โปรดระบุ)	

**ส่วนที่ 2 การรับรู้ข้อมูลข่าวสารและการร่วมกิจกรรมเพื่อขับเคลื่อนโครงการพัฒนาระบบเมืองเกษตรกรรมยั่งยืน
ในปีที่ผ่านมา (ปีงบประมาณ 2562)**

2.1 ท่านทราบหรือไม่ว่าผู้ว่าราชการจังหวัดพัทลุงได้ทำข้อตกลง (MOU) กับกระทรวงเกษตรและสหกรณ์โดยกำหนดพื้นที่เป้าหมายในการขับเคลื่อนเกษตรกรรมยั่งยืนทั้งจังหวัด จำนวน 1.3 ล้านไร่ และพื้นที่เกษตรอินทรีย์ 10,800 ไร่ ในปี 2564

- ☐ (1) ทราบ ☐ (2) ไม่ทราบ

2.2 ท่านได้เข้าร่วมกิจกรรมสร้างการรับรู้เกษตรกรรมยั่งยืนเพื่อเพิ่มพื้นที่เกษตรอินทรีย์ในปี 2562 ในเรื่องใดบ้าง (ตอบได้มากกว่า 1 ข้อ)

- ☐ (1) รับฟังการเสวนาสร้างการรับรู้
☐ (2) รับการตรวจสอบสารเคมีตกค้างในเลือด
☐ (3) ชมการจัดนิทรรศการสารชีวภัณฑ์ทดแทนสารเคมี/การปรับปรุงคุณภาพดิน
☐ (4) รับการสนับสนุนสารชีวภัณฑ์ทดแทนสารเคมี สาร พด. เพื่อการปรับปรุงบำรุงดิน
☐ (5) อื่นๆ โปรดระบุ.....

2.3 ท่านรับทราบข้อมูลการประชาสัมพันธ์การขับเคลื่อนเกษตรกรรมยั่งยืนของจังหวัดพัทลุงหรือไม่

- ☐ (1) ไม่รับทราบ
☐ (2) รับทราบ โดยรับทราบจาก (ตอบได้มากกว่า 1 ข้อ)
☐ (2.1) สื่อวิทยุ spot วิทยุ
☐ (2.2) ป้ายประชาสัมพันธ์รณรงค์ตามสถานที่ของส่วนราชการต่างๆ
☐ (2.3) แผ่นพับเกษตรกรรม 5 รูปแบบ
☐ (2.4) เจ้าหน้าที่ของรัฐ
☐ (2.5) ผู้นำท้องถิ่น
☐ (2.6) อื่นๆ (ระบุ)

2.4 ที่ผ่านมามีท่านได้เข้าร่วมรับฟังการชี้แจงแนวทาง นโยบาย หรือโครงการที่เกี่ยวข้องกับการขับเคลื่อนพัทลุงให้เป็นเมืองเกษตรกรรมยั่งยืนหรือไม่

- ☐ (1) เข้าร่วม ☐ (2) ไม่ได้เข้าร่วม

2.5 ที่ผ่านมามีท่านได้รับการฝึกอบรม/การถ่ายทอดความรู้จากหน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับการทำเกษตรเพื่อขับเคลื่อนการทำเกษตรกรรมยั่งยืนของจังหวัดพัทลุงหรือไม่

- ☐ (1) ได้รับ ☐ (2) ไม่ได้รับ

2.6 กรณีที่ท่านได้รับการฝึกอบรม/การถ่ายทอดความรู้จากหน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับการทำเกษตรเพื่อขับเคลื่อนการทำการเกษตรยั่งยืนของจังหวัดพัทลุง ท่านได้มีการนำความรู้ไปใช้ประโยชน์หรือไม่

- ☐ (1) นำไปใช้
☐ (2) ไม่ได้นำไปใช้ เนื่องจาก (ระบุ).....

2.7 การเปลี่ยนแปลงในภาพรวมหลังนำความรู้ไปใช้ประโยชน์

☐ (1) ไม่เปลี่ยนแปลง

☐ (2) เปลี่ยนแปลง

เปลี่ยนแปลงไปอย่างไรบ้าง (โปรดระบุ)

ด้านการผลิต.....

ด้านการแปรรูป.....

ด้านการตลาด.....

2.8 ท่านนำความรู้ที่ได้รับจากการอบรมไปถ่ายทอดแก่เกษตรกรรายอื่นหรือไม่

☐ (1) ไปถ่ายทอด เรื่อง (ระบุ).....

☐ (2) ไม่ได้ไปถ่ายทอด เนื่องจาก (ระบุ)

ส่วนที่ 3 ความคิดเห็นต่อกิจกรรมโครงการพัฒนาเมืองเกษตรกรรมยั่งยืนที่จังหวัดพัทลุงที่จะดำเนินการในปี 2563

ที่	กิจกรรม	ระดับความคิดเห็นให้ใส่เครื่องหมาย ✓			
		เห็นด้วยเป็นอย่างมาก	เห็นด้วย	ไม่เห็นด้วย	มีข้อเสนอแนะ
1	การสร้างการรับรู้และการปลูกจิตสำนึก				
2	การปรับปรุงฐานข้อมูลด้านการเกษตรของจังหวัดพัทลุงและพื้นที่เกษตรกรรมยั่งยืน				
3	พัฒนาระบบเกษตรอินทรีย์แบบมีส่วนร่วมจังหวัดพัทลุง (SDGsPGS)				
4	เทคโนโลยีเพื่อการผลิตพืชอินทรีย์				
5	การจัดการศัตรูพืชเพื่อความปลอดภัยด้านอาหาร				
6	พัฒนาศักยภาพกลุ่มผลิตไม้ผล				
7	ส่งเสริมเกษตรเพื่ออาหารกลางวันในโรงเรียน				
8	ส่งเสริมสนับสนุนการปลูกพืชสมุนไพรและเครื่องเทศ				
9	การเลี้ยงปศุสัตว์แนวทางเกษตรธรรมชาติ				
10	ประมงยั่งยืน				
11	มหกรรมพัทลุงเมืองเกษตรอินทรีย์ วิถียั่งยืน				
12	เพิ่มขีดความสามารถในการบริหารจัดการผลไม้				

ส่วนที่ 4 ประเด็นปัญหา อุปสรรคที่มีต่อการทำการเกษตรเพื่อขับเคลื่อนจังหวัดพัทลุงให้เป็นเมืองเกษตรกรรมยั่งยืน

ที่	ประเด็นปัญหาอุปสรรค	ระดับของปัญหา				
		มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	น้อยที่สุด หรือไม่เป็นปัญหา
1	เงินทุน					
2	แรงงาน					
3	เทคโนโลยีการผลิต					
4	การตลาด					
5	อุทกภัย					
6	ภัยแล้ง					
7	องค์ความรู้					
8	โรคระบาด					
9	ปัจจัยการผลิต					
10	ที่ดินทำกิน					
11	อื่นๆ (ระบุ).....					

ส่วนที่ 5 ความต้องการของท่านที่จะให้หน่วยงานดำเนินการในปี 2563-2564 เพื่อขับเคลื่อนโครงการฯ

.....

.....

.....

ส่วนที่ 6 ข้อคิดเห็นและข้อเสนอแนะของเกษตรกรต่อการขับเคลื่อนจังหวัดพัทลุงให้เป็นเมืองเกษตรกรรมยั่งยืน

.....

.....

.....

สำนักงานเกษตรและสหกรณ์จังหวัดพัทลุง
ขอขอบคุณที่ให้ความร่วมมือตอบแบบสอบถาม

สำนักงานเกษตรและสหกรณ์จังหวัดพัทลุง

ศาลากลางจังหวัดพัทลุง ชั้น ๔ อำเภอเมือง จังหวัดพัทลุง ๙๓๐๐๐

โทรศัพท์ / โทรสาร ๐๙๔-๖๑๔๒๐๓

<https://www.opsmoac.go.th/phatthalung>

E-mail : paco_plg@opsmoac.go.th